

Κέντρο Πολιτισμού στον Παλιό Πλάτανο Αλμυρού

Φοιτητής
Αλέξανδρος Ιακωβάκης

Επιβλέποντες
Fabiano Micocci
Βάσω Τροβά

Διπλωματική Εργασία
Ιούνιος 2020
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Περιεχόμενα

7	Περίληψη
8	Ιστορική αναδρομή
13	Τοπογραφία / Ρυμοτομία
19	Ανάλυση χωροταξικής οργάνωσης
21	Πορεία ιδέας
27	Σχεδιαστική πρόταση
35	Όψεις
39	Κατόψεις
45	Τομές
54	Διαγράμματα
57	Φωτορεαλιστικές απεικονίσεις
70	Βιβλιογραφία

Οι εγκαταλελειμμένοι οικισμοί στην Ελλάδα αποτελούν ένα αναπόσπαστο κομμάτι της ιστορίας της. Οι πόλεμοι, η φτώχεια, η μετανάστευση και η γενικότερη αλλαγή των κοινωνικών και πολιτικών συνθηκών της εκάστοτε εποχής, συντέλεσαν τα μέγιστα στο να εγκαταλειφθούν διάφοροι οικισμοί και οι κάτοικοί τους να μεταναστεύσουν, κάποιες φορές σε κοντινά και άλλες σε μακρινά μέρη. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί ο οικισμός του Παλαιού Πλατάνου Αλμυρού ο οποίος βρίσκεται νότια της πόλης του Βόλου. Η πρώτη εγκατάσταση κατοίκων στην περιοχή έγινε περίπου το 1500, όπου η μετακίνηση από τις παραθαλασσιες περιοχές στα ενδοτετρα, κατέστη επιτακτική, προκειμένου να προστατευτούν από τις επιδρομές πειρατών στα παράλια του Αλμυρού. Ιστορικές μαρτυρίες και αναφορές δίνουν την ονομασία Πλάτανος από το 1650-1800. Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η μελέτη ανάδειξης του οικισμού και αναβίωσης της ιστορίας του, μέσα από τη δημιουργία ενός κέντρου πολιτισμού, το οποίο θα λειτουργεί ως ένας ζωντανός οργανισμός και κοινωνικός πυκνωτής μέσα στον εγκαταλελειμμένο πλέον οικισμό. Μέσα από το εγχείρημα, οι επισκέπτες αλληλεπιδρούν με τους ντόπιους, καθώς οι εκδηλώσεις και οι λειτουργίες του project έχουν ως στόχο να προκαλέσουν την ενεργητική συμμετοχή των επισκεπτών σε διαδικασίες παραγωγής τροφίμων και εργαστήρια καλλιέργειας και ταυτόχρονα να δώσουν τη δυνατότητα στους πρώτους να προωθήσουν τα προϊόντα τους. Ο σχεδιασμός έγινε με σεβασμό στην παλιά ρυμοτομία του χωριού και τις χαράξεις των δρόμων και εντάσσεται πλήρως στο περιβάλλον του αναφορικά με τα ύψη και τα υλικά κατασκευής, αποφεύγοντας να αποτελέσει ξένο σώμα, σε ένα ήδη υπάρχον δίκτυο δρόμων και οικοδομικών τετραγώνων. Αποτελείται από ένα συγκρότημα πέντε κτιρίων που παρέχουν ξεχωριστές λειτουργίες, ωστόσο οι διαδικασίες που εμπλέκονται σε αυτά τα κάνουν να αλληλοσυμπληρώνονται. Η διάταξή τους ακολουθεί τις χαράξεις του εδάφους στο οικόπεδο. Το project αναγεννά τον οικισμό και υπενθυμίζει την σημαντική ιστορία που κρύβεται εκεί.

Abandoned settlements in Greece are an integral part of its history. Wars, poverty, migration, and the general change in the social and political conditions of each era have greatly contributed to the abandonment of various settlements and their migration, sometimes to nearby and others to distant lands. One such example is the settlement of Paleos Platanos in Almyros, which is located south of the city of Volos. The first settlement of inhabitants in the area took place around 1500, when the movement from the coastal areas to the interior became imperative, in order to protect themselves from pirate raids on the shores of Almyros. Historical testimonies and references give the name Platanos from 1650-1800. The aim of the present paper, is to study the development of the settlement and the revival of its history, through the creation of a cultural center, which will function as a living organism and social capacitor within the now abandoned settlement. Through the project, visitors interact with the locals, as the events and functions of this, aim to provoke the active participation of visitors in food production processes and cultivation laboratories and at the same time give the opportunity to the first to promote their products. The design was done with respect to the old road construction of the village and the road markings and is fully integrated in its environment regarding the heights and construction materials, avoiding being a foreign body, in an already existing network of roads and building blocks. It consists of a complex of five buildings that provide separate functions, however the processes involved in these make them complementary. Their layout follows the ground markings on the area. The project regenerates the settlement and highlights the important history that is hidden there.

Ιστορική αναδρομή

Έτος 1.500 μ.Χ. Οι κάτοικοι της Αρχαίας Άλου και του Νοτίου Αλμυρού, όντας αγανακτισμένοι από τις επιδρομές των πειρατών και την ασθένεια της πανώλης, αποφασίζουν να εγκαταλείψουν την παραλία και κατευθύνονται προς το όρος Όθρυς. Τόπος συνάντησης αποτελούσε ο γερο Πλάτανος, ο οποίος υπάρχει ακόμη στην μετέπειτα πλατεία του χωριού. Η φράση : «Πού θα συναντηθούμε; » « Στον Πλάτανο» έδωσε το όνομα στο χωριό που δημιουργήθηκε εκεί. Πληθώρα μαρτυριών και αναφορών από επίσημα έγγραφα της εκκλησίας, έγγραφα της τουρκικής διοίκησης και αφηγήσεις κυρίως ξένων περιηγητών, προσδίδουν την ονομασία, σε χρονολογίες του 1.650 του 1.700 και του 1800. Ο οικισμός αναπτύχθηκε σταδιακά σε δύο συνοικίες, και χωρίζονταν από το ποταμάκι που έρεε καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Η κάθε μία είχε το όνομα της εκκλησίας που έκτισαν οι ντόπιοι. Οι Αι-Γιαννιώτες και Οι Αι-Θανασιώτες. Εδώ αξίζει να αναφερθούν και τα ξωκλήσια του χωριού, ο Άγιος Μάρκος, το μοναστήρι και αργότερα εκκλησιάκι του Αι Γιαννάκη, ο Άγιος Νικόλαος Βουναίνης και ο Άγιος Αντώνιος που έγινε το κέντρο πολλών μαχών για την απελευθέρωση του χωριού. Ο Πλάτανος εκείνη την εποχή αποτελούσε ένα λαμπρό παράδειγμα ανεπτυγμένου οικισμού, καθώς διέθετε διώροφα πετρόκτιστα σπίτια με ημιυπόγειο, καλντερίμια, μια πληθώρα κοινόχρηστων πηγαδιών, νερόμυλους, δημόσιες βρύσες και τοξωτά γεφύρια. Υπήρξε πλούσιο χωριό ο Πλάτανος. Οι κάτοικοι εκμεταλλεύονταν όλο τον κάμπο, με σιτηρά, αμπέλια, ελιές, καπνά στα ημιορεινά και καλαμπόκι, βαμβάκι, όσπρια, κηπευτικά στον αρδευόμενο από την Κεφάλωση κάμπο. Κατά την διάρκεια της τουρκοκρατίας, ο Πλάτανος είχε παραχωρηθεί στη Μητέρα του Σουλτάνου και ευτύχησε να μην έχει μέσα στο χωριό τούρκο Βοεβόδα. Πλήρωνε βέβαια ,κεφαλικούς και άλλους φόρους, οι οποίοι είχαν σαν αποτέλεσμα, οι Πλατανιώτες να έχουν κάποια αυτονομία έναντι των άλλων χωριών που τους επέτρεψαν να προκόψουν καλύτερα και να διατηρήσουν ακέραιη τη θρησκευτικότητά τους και την ελληνικότητά τους. Αυτό το μαρτυρούν οι λειτουργίες των εκκλησιών του, καθώς και η ύπαρξη Δημοτικού Σχολείου, όπως αναφέρει επιγραφή σκαλισμένη σε μάρμαρο

«ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΠΛΑΤΑΝΟΥ ΚΤΙΘ 1864 ΜΑΙΟΥ 26 »

Άποψη της εκκλησίας του Αγίου Ιωάννη Προδρόμου

Παρ' όλα αυτά, ο Πλάτανος δεν είχε μία ήσυχη ιστορική διαδρομή. Ο οικισμός έλαβε μέρος στα επαναστατικά κινήματα όχι μόνο ενάντια των Τούρκων, αλλά και κατά τη διάρκεια του Β Παγκοσμίου Πολέμου. Αυτό, όπως είναι αναμενόμενο, είχε ως αποτέλεσμα να υποστεί βαριές απώλειες σε ζώες και υλικά αγαθά. Καταστράφηκε επτά φορές από πυρκαγιά κατά τη διάρκεια της παραγμένης ιστορίας του. Η πρώτη φορά που το χωριό καταστρέφεται από πυρκαγιά, αναφέρεται το έτος 1821, με την καταστολή της επανάστασης στην επαρχία Αλμυρού, όπου το χωριό καταστράφηκε ολοκληρωτικά από τους Τούρκους. Κατά την οριστική διαμόρφωση των συνόρων της Ελλάδας το 1832, όπου η συνοριακή γραμμή άρχισε από τον Αμβρακικό κόλπο και έφθανε ίσα με τον Παγασητικό κόλπο, το τελευταίο χωριό που έμπαινε στην ελεύθερη Ελλάδα, ήταν η Σούρπη, ενώ αντίθετα, ο Πλάτανος παρέμεινε υπό τουρκική κυριαρχία. Η δεύτερη καταστροφή του χωριού πραγματοποιήθηκε από το λήσταρχο Βαλατσό το έτος 1833. Την 12η Μαρτίου το 1854, κατά τη διάρκεια της Θεσσαλικής επανάστασης, λαμβάνει χώρα η πρώτη μάχη του Πλατάνου εναντίον των Τούρκων κατακτητών. Οι επαναστάτες κερδίζουν και διορίζεται δημογεροντία ενώ παράλληλα ψώνεται η Ελληνική Σημαία. Λίγες μέρες αργότερα στις 23 Μαρτίου 1854, πραγματοποιείται η δεύτερη μάχη. Οι ντόπιοι μαζί με επαναστάτες από διάφορα μέρη της Ελλάδας, οχυρώθηκαν στο λόφο του Αγίου Αντωνίου και κατάφεραν να απωθήσουν τους Τούρκους έως τον Αλμυρό. Μετά τη μάχη οι επαναστάτες καταφεύγουν στο Πήλιο για να βοηθήσουν στον αγώνα. Όμως, το διάστημα από τις 4 έως τις 13 Απριλίου του 1854, καταφθάνουν ενισχύσεις Τούρκων από το Βόλο όπου αριθμούσαν 3000 άτομα, οι οποίοι κατέκαψαν το χωριό. Ο τουρκικός ζυγός διήρκησε 24 ολόκληρα χρόνια, ώσπου στις 3 Φεβρουαρίου του 1878 κατά την τελευταία Θεσσαλική επανάσταση, στη μάχη του Πλατάνου στο Άγιο Αντώνιο, οι Έλληνες επαναστάτες εκδίωξαν τους Τούρκους στον Αλμυρό.

Στις 6 Φεβρουαρίου 1878, στον Πλάτανο, ανακηρύχθηκε η ένωση της επαρχίας Αλμυρού με την Ελλάδα και ο Αχχιλέας Βελέντζας διορίστηκε πρόεδρος και αρχηγός της νέας επαναστατικής κυβέρνησης. Οι Τούρκοι απάντησαν με πολυάριθμο στρατό όπου στη δεύτερη μάχη του Αγίου Αντωνίου στις 12 Φεβρουαρίου 1878 καταστρέφουν και καίνε το χωριό. Στις 24 Μαρτίου οι Τούρκοι πυρπόλησαν τα τελευταία λείψανα του Πλατάνου. Το 1881 η Θεσσαλία απαλευθερώνεται και προσαρτίζεται στο Ελληνικό κράτος. Με την απογραφή του 1881 το χωριό αναφέρεται ως 'Δήμος Πλατάνου' και περιελάμβανε τα χωριά Πλάτανος, Μπακλαλή, Κωφοί, Κωκκωτοί, Καραντσανταγλή, Βρύναινα, Μονή Ξενιάς, Κελέρια και Καλύβια. Κατά τον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897, ο οικισμός πυρπολείται για ακόμη μια φορά από τους Τούρκους. Σε επίσημα έγγραφα υπάρχουν ονόματα αγωνιστών Πλατανιωτών, που άλλα μεν έχουν εκλείψει, όπως Βελέντζας, Καταραχιάς, Παπαδόπουλος, Τσιτσόπουλος, και άλλα που υπάρχουν ακόμα και σήμερα στο χωριό, όπως Αναγνωστόπουλος, Δεσποτόπουλος, Καρακώστας, και Πατελοδήμος. Θεωρείται βέβαιο πως υπήρχαν και πολλά άλλα επίθετα, τα οποία δεν έχουν σωθεί ιστορικά. Έπειτα από τα ατυχή γεγονότα του Ελληνοτουρκικού πολέμου του 1897, το χωριό πέρασε μία περίοδο 46 χρόνων ηρεμίας. Ο οικισμός άλλαζε σταδιακά όψη, καθώς εντεινόταν η ανοικοδόμηση και η ανθρώπινη δραστηριότητα. Το 1940, κατά τη διάρκεια του Β Παγκοσμίου Πολέμου, όπου η Ελλάδα κατακτάται από τους Ιταλούς και τους Γερμανούς, ο Πλάτανος βρίσκεται και πάλι εν μέσω αναταραχών. Οι Ιταλοί προχώρησαν πολλές φορές σε λεηλασίες και πλιάτσικο εις βάρος του χωριού. Στις 14 και 15 Αυγούστου του 1943, συντελείται μία από τις μεγαλύτερες καταστροφές στην ιστορία της περιοχής. Μετά την αποτυχημένη 'μάχη του Αλμυρού' μεταξύ των ανταρτών της Εθνικής Αντίστασης και των Ιταλών, ως αντίποινα, οι Γερμανοί στις 14 Αυγούστου βομβαρδίζουν το χωριό και στις 15 Αυγούστου οι Ιταλοί πυρπολούν όλα τα σπίτια του χωριού με τον εξής τρόπο:

Άποψη του οικισμού στη σημερινή του κατάσταση

‘Εξηκοντίζουν με ειδικές αντλίες μια εύφλεκτο σκόνη στους εξωτερικούς και εσωτερικούς τοίχους των κατοικιών και των αχυρώνων. Μετά με ένα πυροβολισμό λαμπάδιαζαν τα πάντα. Σε αυτά τα γεγονότα δεν καταγράφησαν ανθρώπινες απώλειες, διότι οι κάτοικοι το είχαν εγκαταλείψει εγκαίρως. Κατά τα ‘Θεσσαλικά Χρονικά’, ‘ο Πλάτανος πυρπολήθηκε σε όλες τις Θεσσαλικές εξεγέρσεις με αφορμή την επαναστατική δράση των κατοίκων του’. Ήταν η τελευταία φορά που καταστράφηκε το χωριό. Ο Πλάτανος δεν θα ξανακαεί, γιατί πολύ απλά θα πάψει να υπάρχει. Στις αρχές της δεκαετίας του 60 γεννήθηκε η ιδέα να ιδρυθεί άλλο χωριό, που δεν θα έχει την ίδια τύχη μ αυτό. Στόχος ήταν ο νέος οικισμός να διαθέτει ευκολότερη προσέγγιση στα χωράφια και στη συγκοινωνία. Η ιδέα να εγκαταλειφθεί το χωριό καρποφόρησε, ώστε το 1953 άρχισε σταδιακά η εγκατάσταση στο Νέο Πλάτανο και έως το 1960 είχε μεταφερθεί όλο το χωριό στον καινούργιο οικισμό.

Το εσωτερικό του Αγίου Ιωάννη Προδρόμου

Ένα από τα δύο σχολεία του οικισμού στη σημερινή του κατάσταση

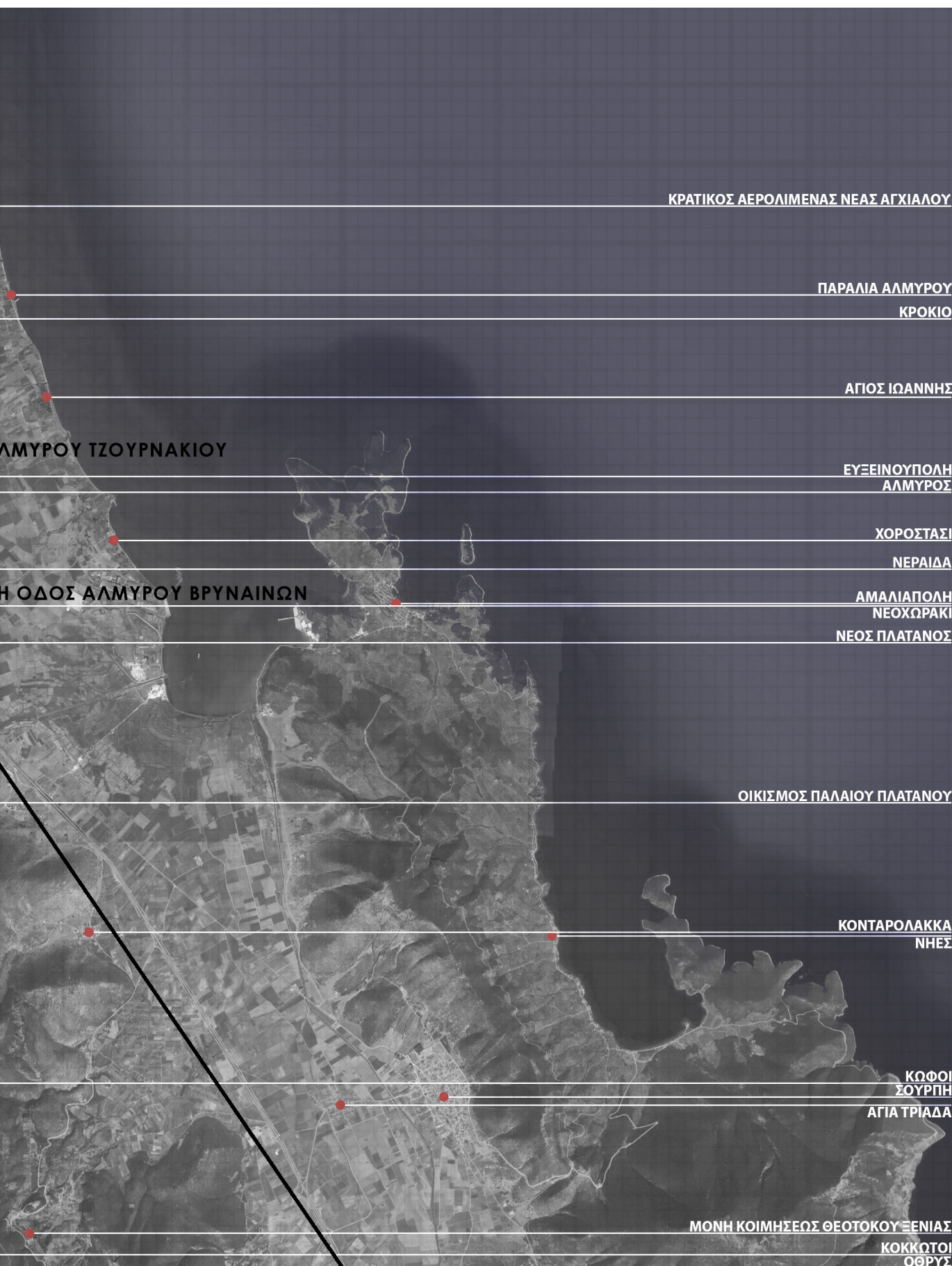
Α/Δ ΠΑΘΕ

ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΟΔΟΣ Α

ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ

3 km

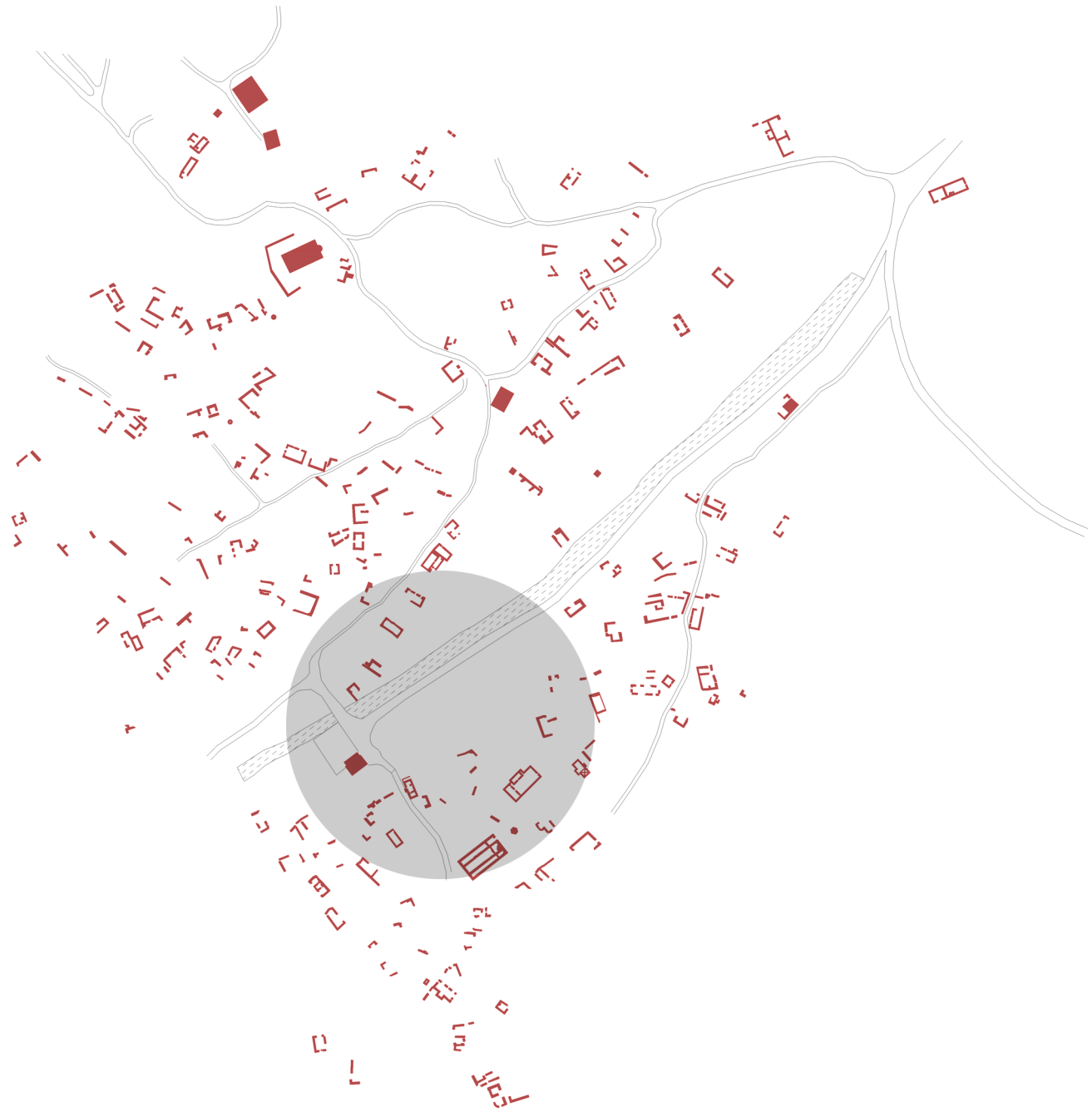
Ο οικισμός του Παλαιού Πλατάνου βρίσκεται νότια της πόλης του Αλμυρού. Όπως φαίνεται στο τοπογραφικό διάγραμμα, απέχει περίπου τρία χιλιόμετρα από τον νέο οικισμό, ο οποίος εφάπτεται στην Ε75 Αθηνών - Θεσσαλονίκης. Οι δύο οικισμοί συνδέονται με την επαρχιακή οδό Αλμυρού - Βρύναινων, ενώ αντίστοιχα οι γειτονικοί οικισμοί συνδέονται με την επαρχιακή οδό Αλμυρού - Τζουρνακίου. Γειτονικούς οικισμούς αποτελούν η Κονταρόλακκα, ο Αλμυρός, η Ευξεινούπολη, η Νεραίδα και το Νεοχωράκι. Σε σχετικά κοντινή απόσταση βρίσκεται και ο Κρατικός Αερολιμένας Νέας Αγχιάλου.

Το ρυάκι που έρρεε στην περιοχή χώριζε τον οικισμό σε δύο συνοικίες, όπου η κάθε μια είχε τη δική της εκκλησία. Στην ακμή του ο οικισμός είχε διάφορα πέτρινα κτίρια με υμιυπόγεια, καλντερίμια, κοινόχρηστα πηγάδια, δημόσιες βρύσες, νερόμυλους και τοξωτά γεφύρια. Λόγω οικονομικής ανάπτυξης υπήρξαν ευνοϊκές οι συνθήκες επί τουρκοκρατίας. Από το 1821 έως και το 1943 ο οικισμός πυρπολήθηκε επτά φορές λόγω της επαναστατικής δράσης των κατοίκων του, από Τούρκους, Ιταλούς και Γερμανούς. Από το 1953 άρχισε σταδιακά να εγκαταλείπεται έως και το 1960 όπου έφυγαν και οι τελευταίοι κάτοικοι.

Σκαρίφημα Παλαιού Πλατάνου Αλμυρού | Συνετάγη από μνήμης το 1973 από τον τοπογράφο Σ.Β. Τσιαμάντη

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι κατά την αποχώρησή τους από τον οικισμό, οι κάτοικοι, σταδιακά, αποξήλωσαν τις στέγες των κατοικιών τους προκειμένου να τις χρησιμοποιήσουν ως οικοδομικά υλικά για τις νέες τους εγκαταστάσεις. Η νέα τοποθεσία βρίσκεται τρία χιλιόμετρα πιο ανατολικά. Μετά από προσωπική επικοινωνία με ντόπιους, προέκυψε ότι η επιλογή της νέας γεωγραφικής θέση του οικισμού είναι σαφώς ευνοϊκότερη και καθόλου τυχαία, καθώς παρέχει διευκόλυνση όσον αφορά την πρόσβαση στις καλλιέργειες, όπως επίσης και στη σ υ γ κ ο ι ν ω ν ί α .

0 150 m

Τοπογραφικό σχέδιο | Η υφιστάμενη κατάσταση του οικισμού

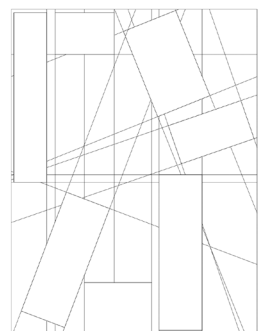
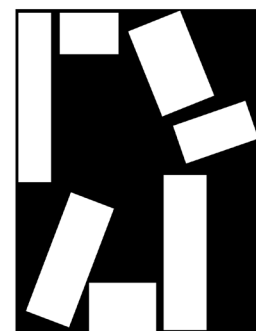
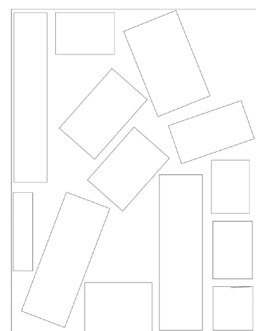
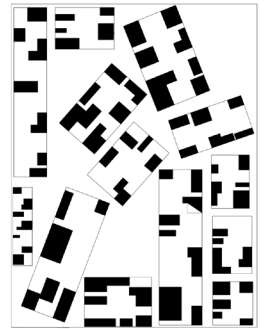
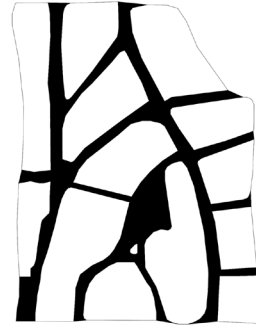
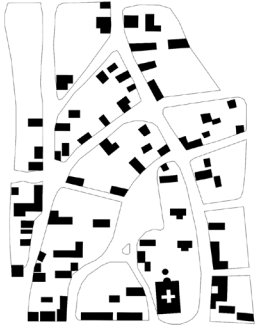
Overlap | Η ρυμοτομία του οικισμού σε σχέση με τη σημερινή κατάσταση

Τοποθεσία περιοχής μελέτης

Στο overlap παρατηρούμε ότι η ρυμοτομία της περιοχής έχει διατηρηθεί σε μεγάλο βαθμό παρ' όλη την επικράτηση της βλάστησης και του φυσικού περιβάλλοντος. Με το πέρασμα των χρόνων και την έλλειψη ανθρώπινης παρουσίας και δραστηριότητας στο πεδίο μελέτης, η φύση κυριαρχεί και το αναμενόμενο αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας είναι η εξαφάνιση του οικισμού. Τα επικρατέστερα οικοδομικά υλικά που χρησιμοποιήθηκαν για την ανοικοδόμησή του είναι η πέτρα και το ξύλο, τα οποία είναι απολύτως φυσικά και απορροφούνται από το περιβάλλον γύρω τους. Το οικόπεδο βρίσκεται στο κέντρο του οικισμού απέναντι από την πλατεία με τον πλάτανο. Από την ΒΔ πλευρά οριοθετείται με το δρόμο όπου τον διατρέχει το ρυάκι, ενώ από τα ΝΑ στο όριο του οικοπέδου, το έδαφος ξεκινάει να γίνεται επικλινές. Από το οικόπεδο διακρίνεται ξεκάθαρα η μία από τις δύο εκκλησίες. Στην τωρινή εικόνα του οικοπέδου παρατηρούμε ότι σε αντίθεση με το υπολειπόμενο τμήμα του, στο ΒΔ όριο υπάρχει πυκνή βλάστηση.

Χωροταξική ανάλυση

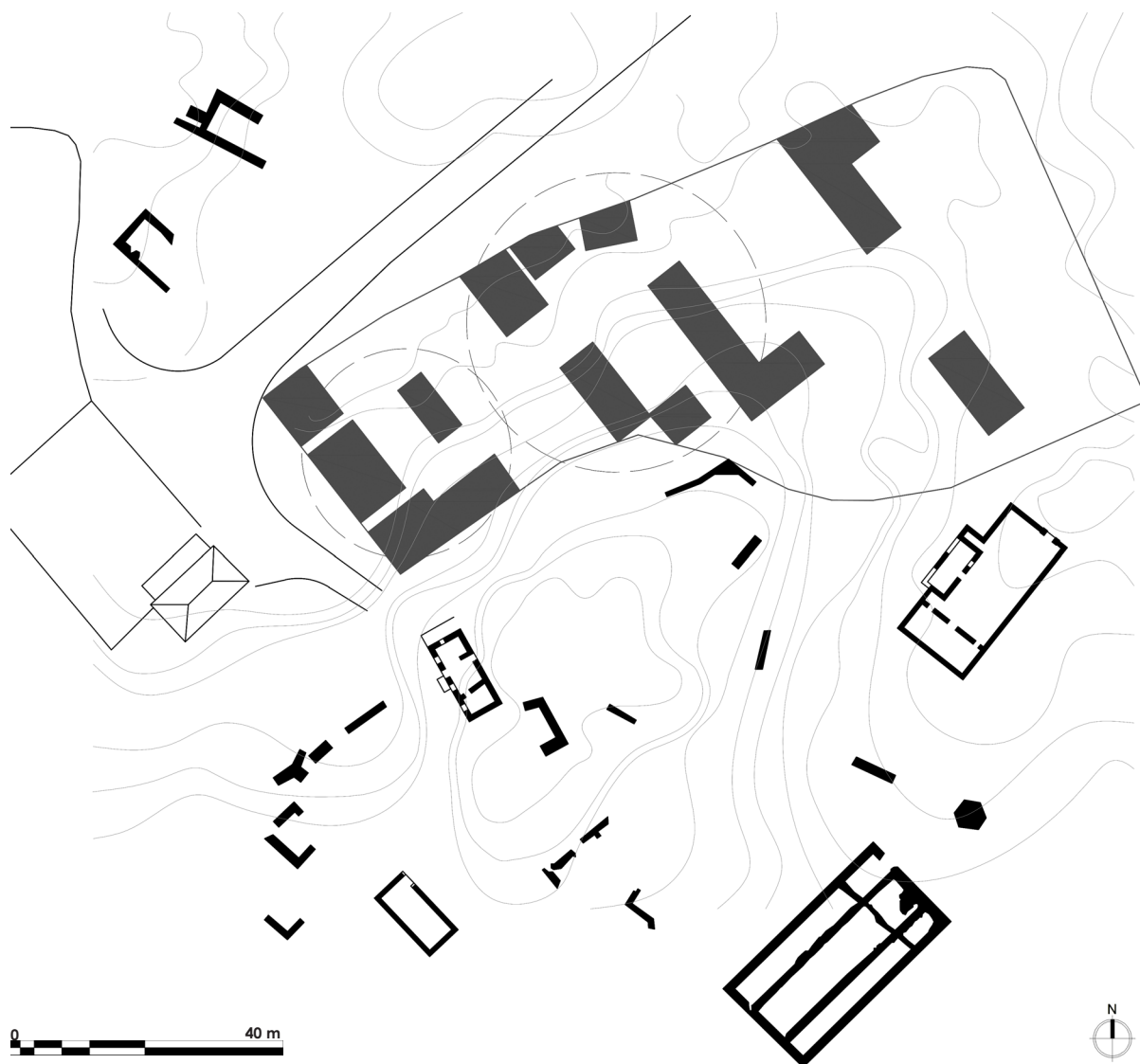

Τμήμα του παλαιού οικισμού

Οικοδομικά τετράγωνα και κτίσματα

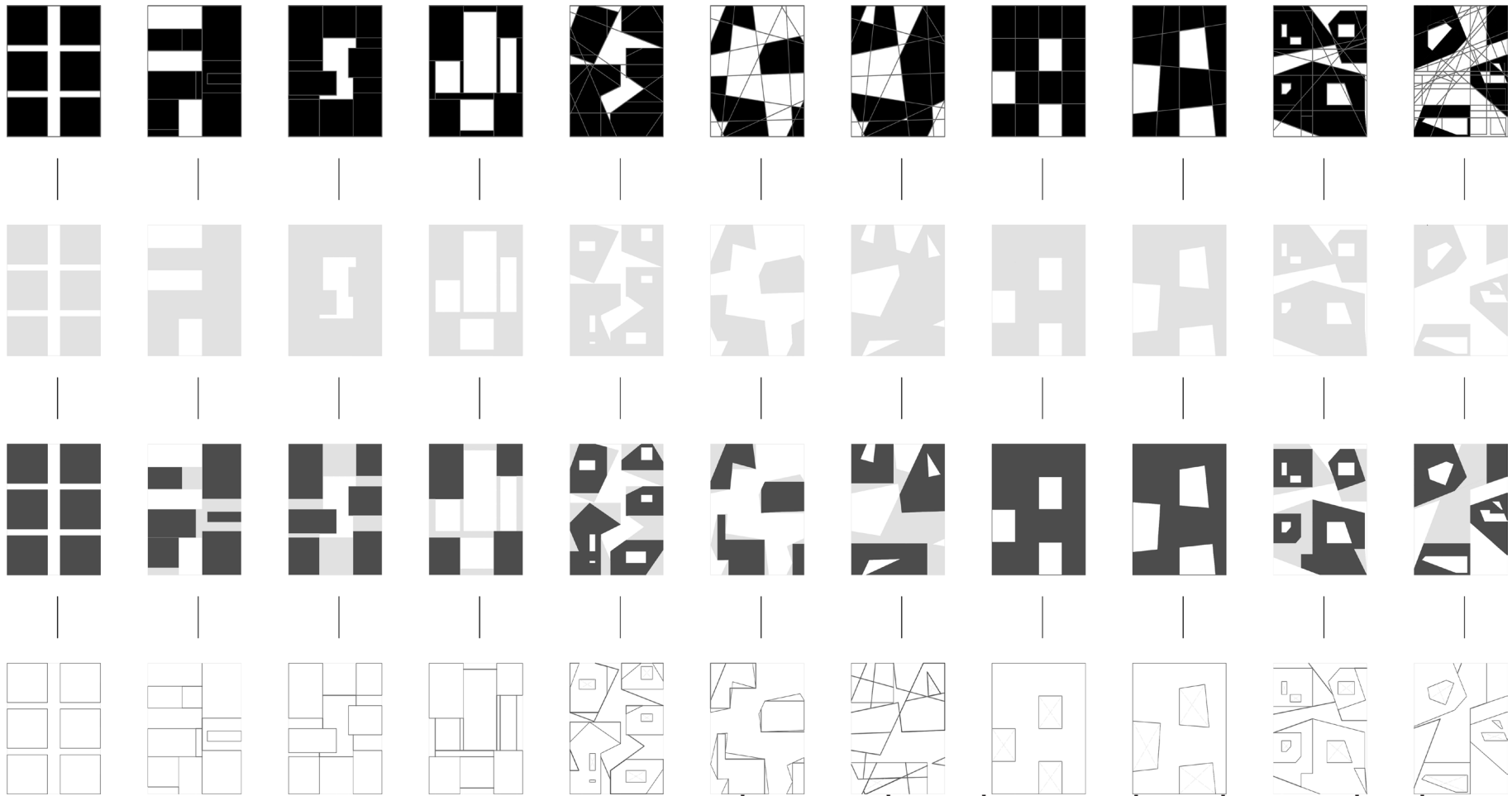
Οικοδομικά τετράγωνα

Από την χωροταξική ανάλυση του οικισμού προκύπτουν ορισμένα συμπεράσματα. Αρχικά, η οργάνωση του χώρου έγινε σταδιακά. Η ανάπτυξη των κατοικιών πραγματοποιήθηκε με επίκεντρο τα δύο σημαντικότερα τοπόμενα της περιοχής. Αυτά είναι η πλατεία με τον πλάτανο, και το ρυάκι που έρεε στο σημείο. Οι αιτίες της εν λόγω εξέλιξης είναι προφανείς. Η πλατεία αποτελούσε το σημείο αναφοράς, ενώ ταυτόχρονα το υγρό στοιχείο ήταν εξαιρετικά χρήσιμο για τις καθημερινές δραστηριότητες. Η οργάνωση των οικοδομικών τετραγώνων έγινε άναρχα ανάλογα με τις ανάγκες της εκάστοτε περιόδου. Τα κτίσματα τοποθετούνται περιμετρικά των τετραγώνων, ενώ η χωροθέτησή τους υπακούει μερικώς σε ένα κάναβο. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι το ρέμα που υπάρχει στην περιοχή υποδεικνύει την ροή της ανάπτυξης. Για αυτό το λόγο άλλωστε παρατηρούμε μία πιο εύθετη δόμηση περιμετρικά αυτού.

Η παλιά διάταξη του οικοδομικού τετραγώνου στην περιοχή μελέτης

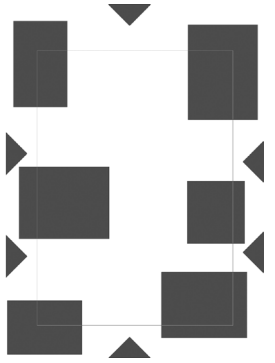
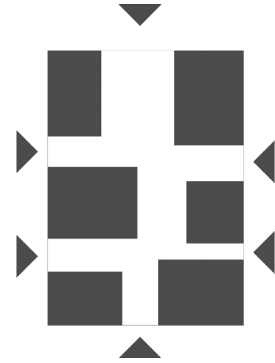
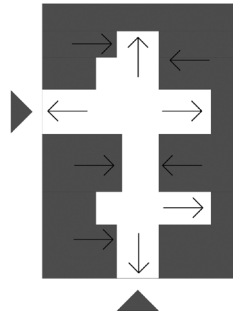
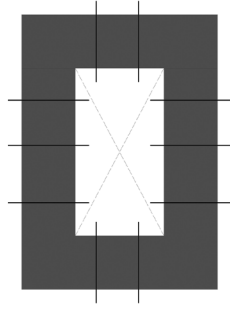
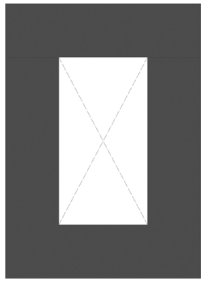
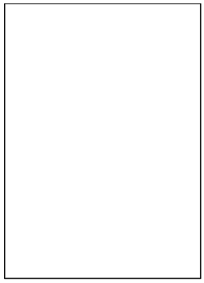
Πορεία ιδέας

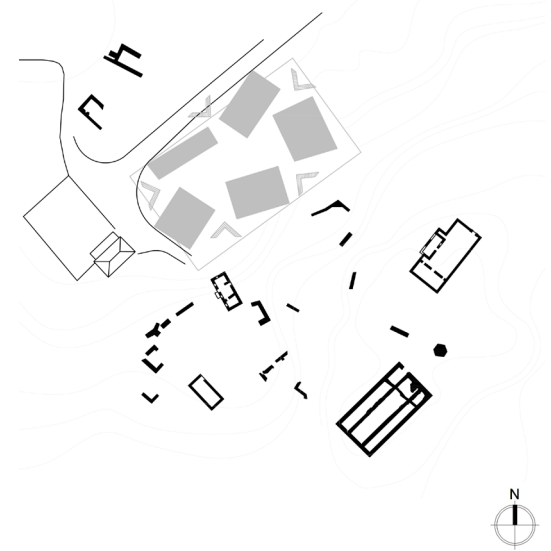
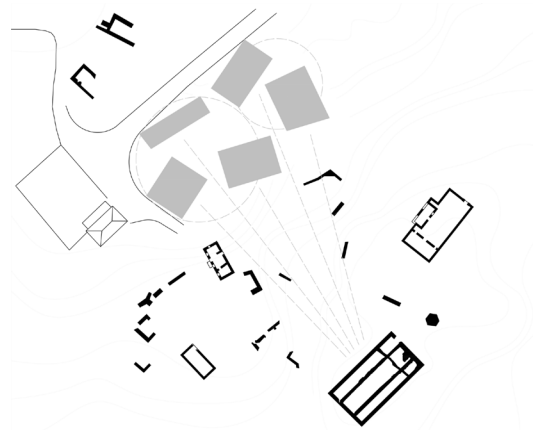
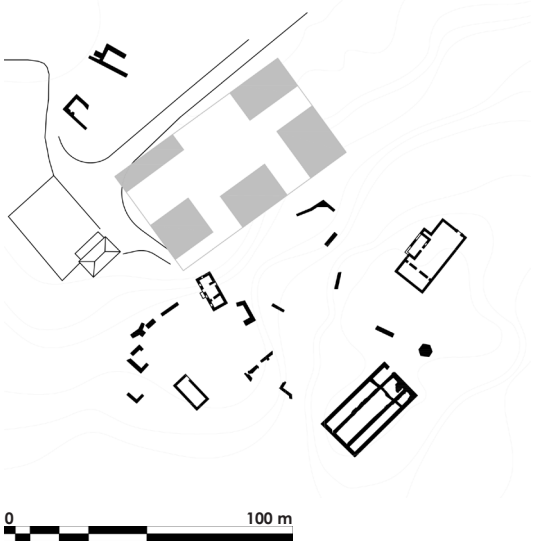
Δοκιμαστικές συνθετικές πορείες με πιθανές χαράξεις | Εκτός κλίμακας

Η δημιουργία ενός κέντρου πολιτισμού στον εγκατελελειμμένο οικισμό του Παλαιού Πλατάνου αναγεννά την περιοχή και λειτουργεί σαν θύμιση της σημαντικής ιστορίας του. Η τοπογραφική ανάλυση δίνει ορισμένες συντεταγμένες από τις οποίες προκύπτουν χρήσιμα συμπεράσματα για την πορεία της ιδέας. Τα δεδομένα που υπάρχουν παρέχουν ουσιαστικές πληροφορίες σχετικά με το 'δομημένο' και το 'αδόμητο', το κενό και το πλήρες. Τονίζεται ακριβώς αυτή η αντίθεση μεταξύ του υλικού και του άυλου.

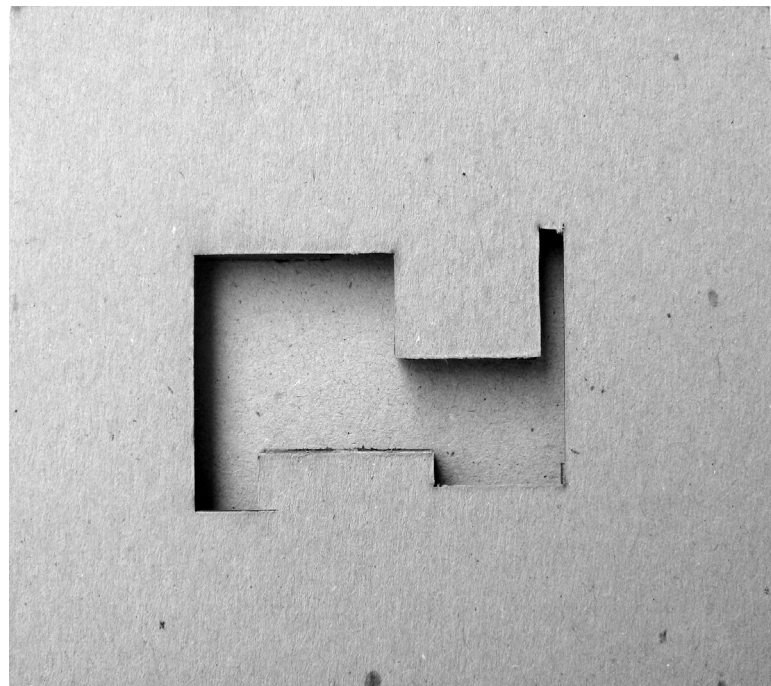
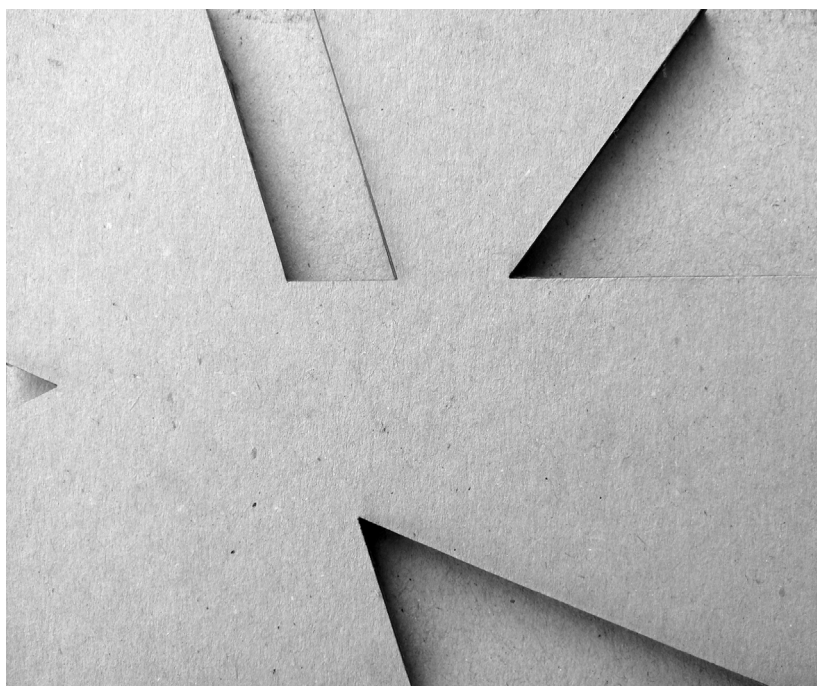
Έχοντας ως αφετηρία τους παραπάνω συλλογισμούς, θεωρήθηκε αναγκαία η αξιοποίηση της εν λόγω αντίληψης ως στοιχείο εκκίνησης της σύνθεσης. Συμπαγείς όγκοι, με προσανατολισμό στο 'εσωτερικό' δημιουργούν μια κοινότητα σε μικρότερη κλίμακα, τηρώντας τις απαραίτητες αναλογίες. Η φαινομενική εσωστρέφεια στην πραγματικότητα λειτουργεί αντιστρόφως ανάλογα καθώς ισχυροποιείται η κοινωνικοποίηση και οι συλλογικές δραστηριότητες για τους χρήστες του έργου. Στη συνέχεια, η ιδέα ενισχύθηκε μέσω της διάσπασης των κυρίως όγκων και της αναλογικής διαίρεσης των λειτουργιών.

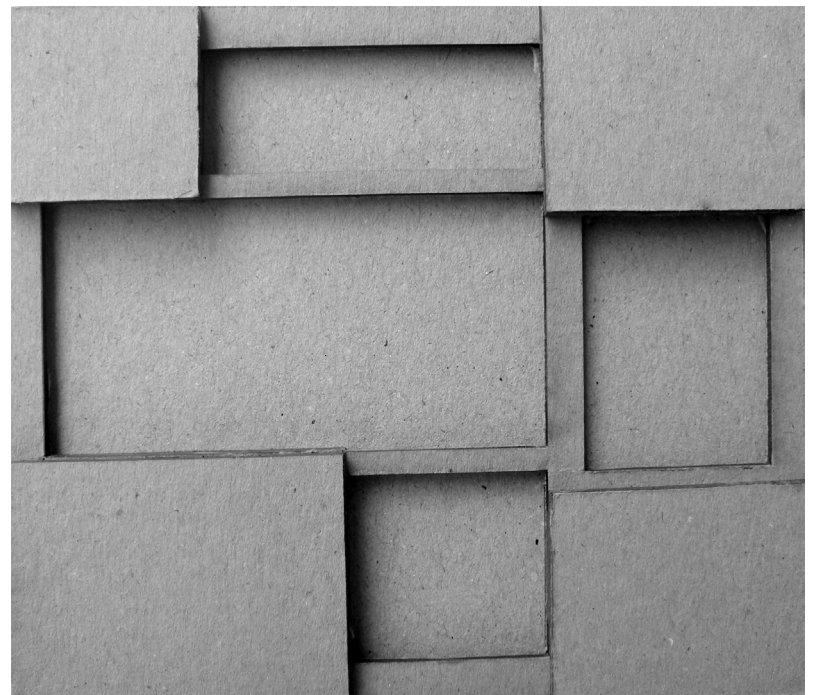
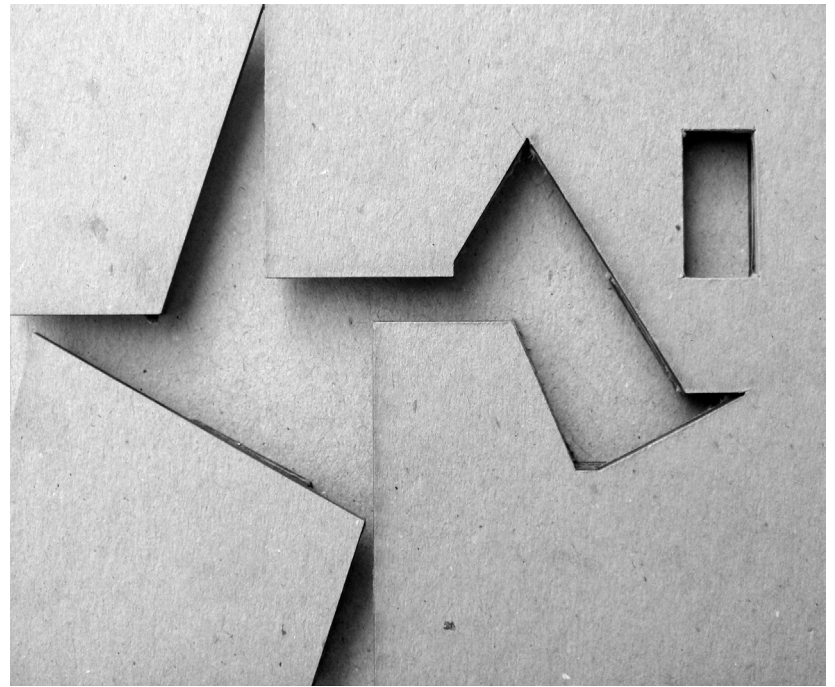
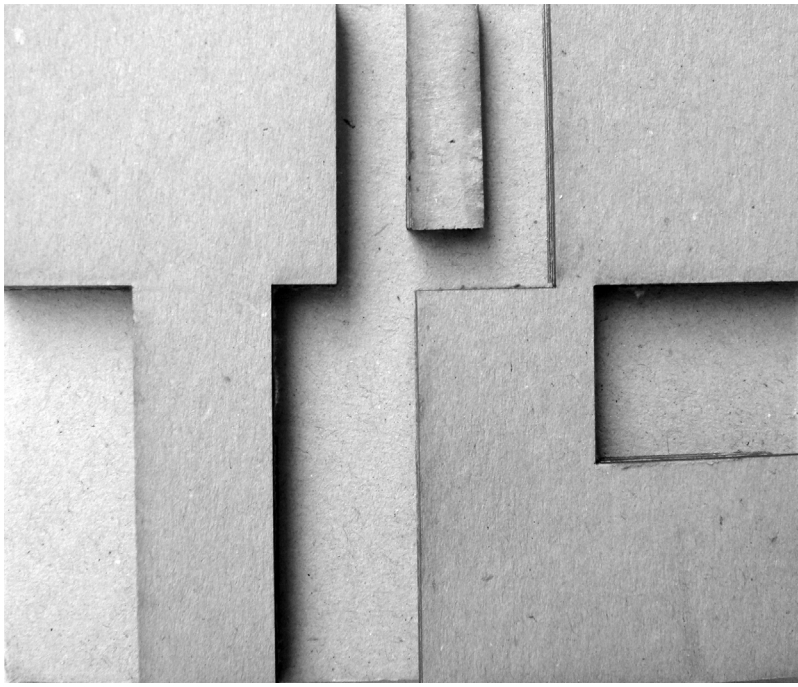

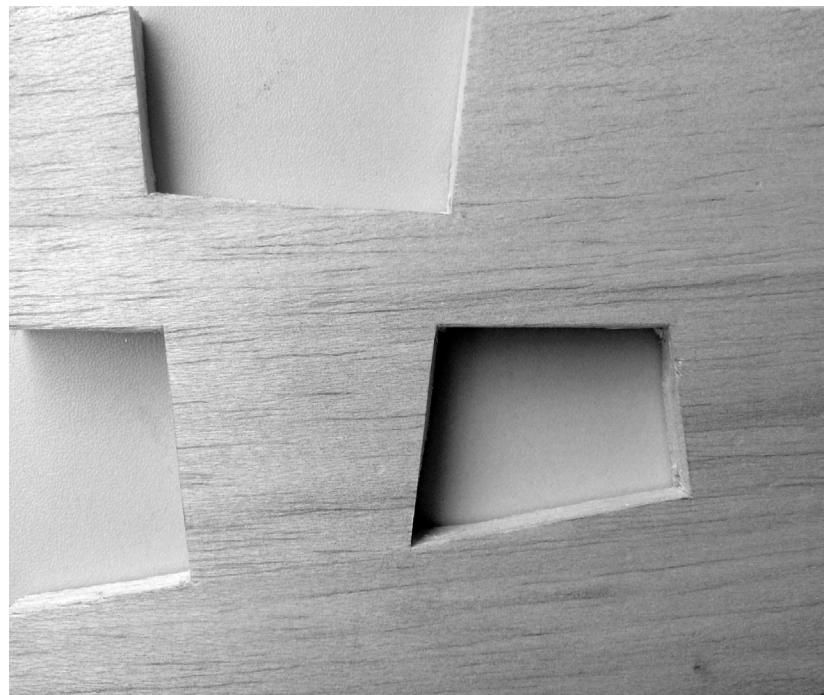
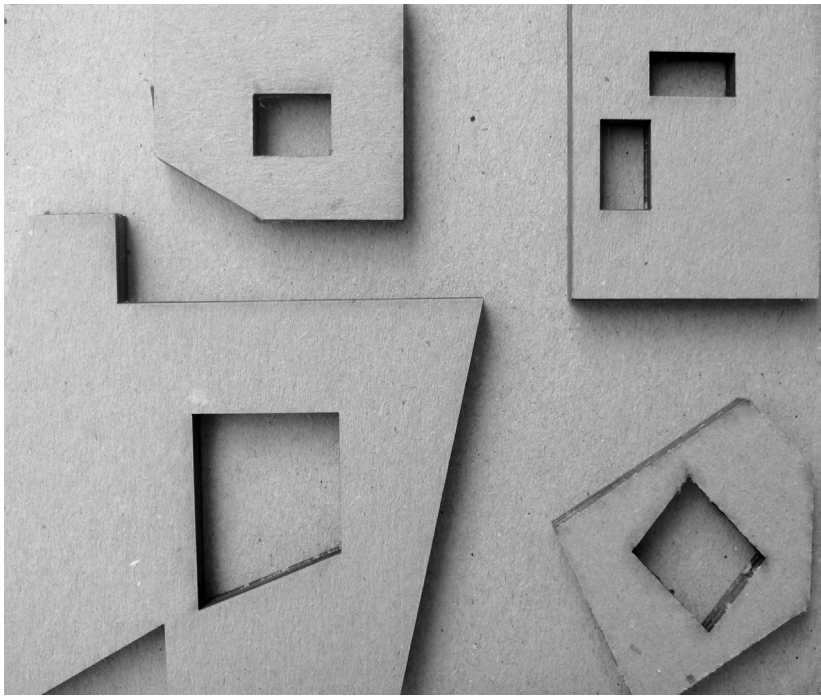
Διάγραμμα εξέλιξης της ιδέας / Από το block στους όγκους | Εκτός κλίμακας

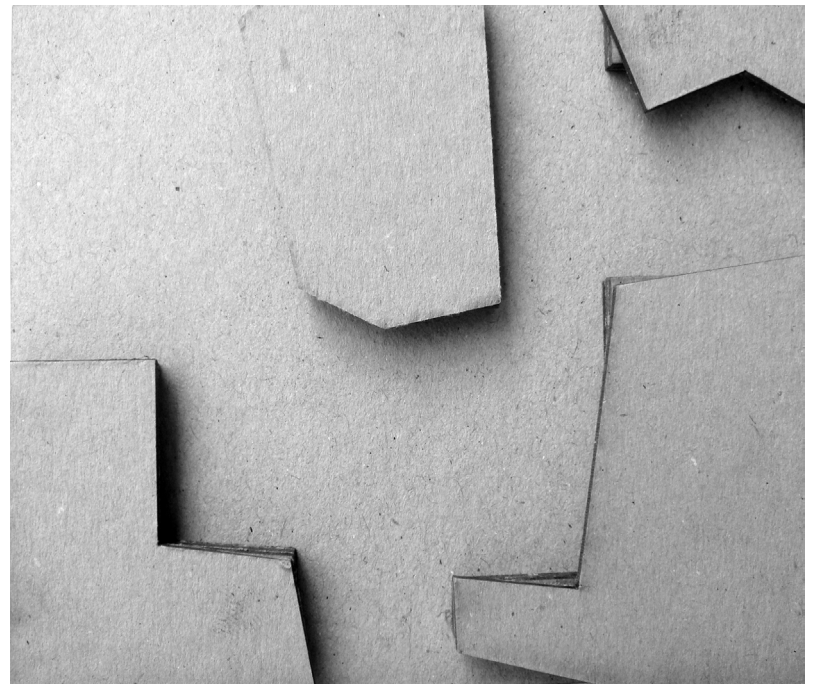
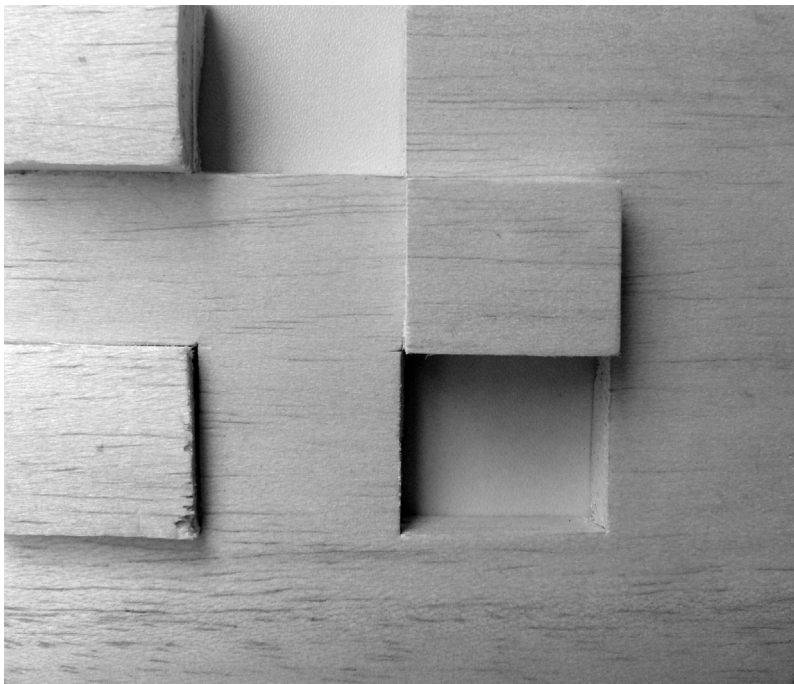
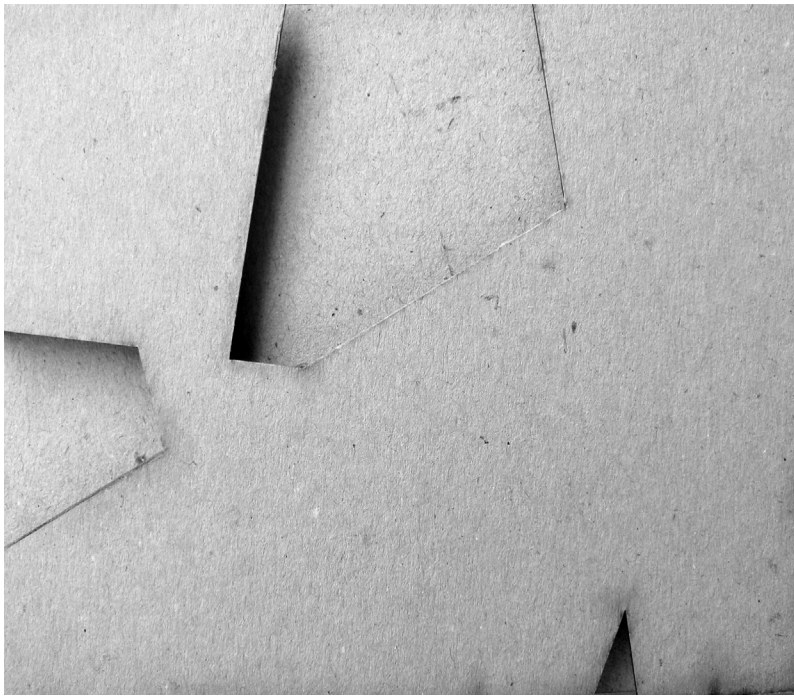

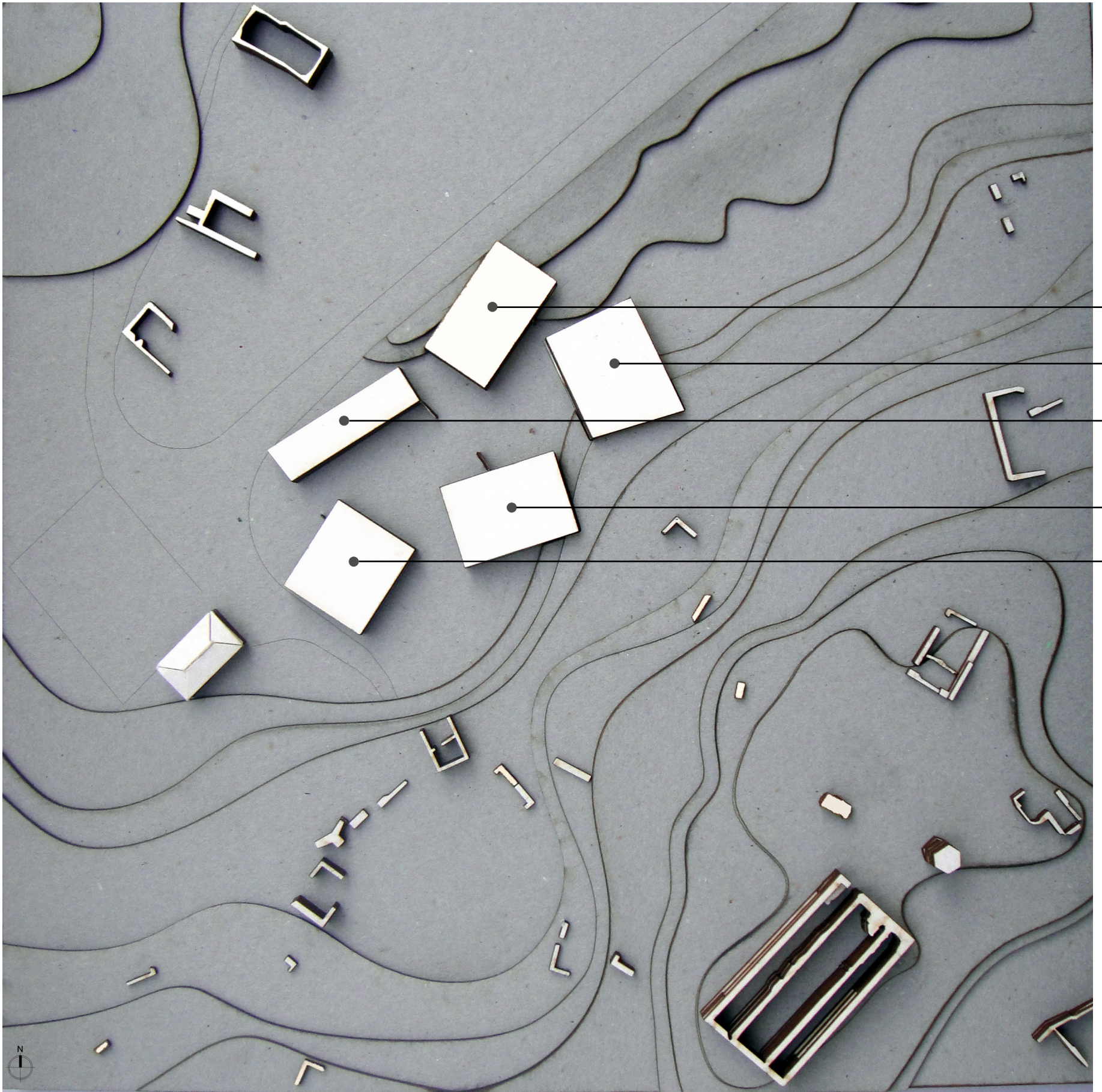
Πορεία ιδέας | Πρόχειρες μακέτες | Εκτός κλίμακας

Πρόγραμμα | Λειτουργίες

Κτίριο Α Ξενώνες

Κτίριο Β Ξενώνες

Κτίριο Γ Εργαστήρια

Κτίριο Δ Εστιατόριο | Χώρος πώλησης τοπικών προϊόντων

Κτίριο Ε Χώρος εκδηλώσεων

Κατά την είσοδο στο οικόπεδο συναντάμε το κτήριο Ε. Το συγκεκριμένο κτήριο αποτελεί το χώρο όπου γίνονται τα δρώμενα. Εκεί οργανώνονται εκδηλώσεις, παραστάσεις, ομιλίες, σεμινάρια, χοροί και εκδηλώσεις γευσιγνωσίας. Έχει σχεδιαστεί ένα μεγάλο αίθριο με κοινή οροφή που προσδίδει στο χώρο την αίσθηση της ευρυχωρίας. Τα σκαλοπάτια που οδηγούν στον επάνω όροφο είναι σχεδιασμένα έτσι ώστε να μπορούν να φιλοξενήσουν έναν αριθμό επισκεπτών. Το ίχνος αυτής της κατασκευής στην οροφή του πρώτου ορόφου, υψώνεται αντίστροφα από την κλίση των σκαλοπατιών δημιουργώντας ένα άνοιγμα που επιτρέπει να εισέλθει φυσικό φως στο εσωτερικό. Στο ισόγειο, ακόμη, σχεδιάζεται ένας εκθεσιακός χώρος που φιλοξενεί την ιστορία του χωριού. Το συγκεκριμένο τμήμα του κτηρίου έχει τη δυνατότητα να μεταβληθεί για να φιλοξενήσει διαφορετικές εκθέσεις, με μετακινούμενα πανέλα σε ράγες. Στον πρώτο όροφο ο χώρος είναι σχεδιασμένος για τα παιδιά. Περιμετρικά ανοίγματα επιτρέπουν στο φυσικό φως να εισέλθει και ταυτόχρονα προσφέρουν απεριόριστη θέα στην εκκλησία στην κορυφή του λόφου.

Το κτήριο Δ αποτελεί τον “πυρήνα” του συγκροτήματος. Διαθέτει εστιατόριο όπου μπορούν να γευματίσουν οι επισκέπτες ή και οι καλεσμένοι σε κάποια εκδήλωση. Έχει σχεδιαστεί κουζίνα για τις ανάγκες του εστιατορίου καθώς επίσης και ορισμένοι βοηθητικοί χώροι που λειτουργούν υποστηρικτικά για τους ξενώνες. Ακόμη, στο κτήριο Δ, υπάρχει ένα κατάστημα όπου οι ντόπιοι παραγωγοί μπορούν να προωθήσουν τα προϊόντα τους. Το ίδιο το project λειτουργεί ως ένα κανάλι διανομής και ως ένα εργαλείο που βοηθάει τους παραγωγούς της περιοχής. Ακόμη, σε αυτό το κατάστημα πωλούνται προϊόντα που παράγονται από τα εργαστήρια, τα οποία στεγάζονται στο κτήριο Γ. Τα εν λόγω προϊόντα δεν είναι απαραίτητα βρώσιμα.

Το κτήριο Γ είναι ένα από τα πρώτα κτήρια που συναντάμε κατά την είσοδό μας στο οικόπεδο. Εκεί σχεδιάζονται εργαστήρια όπου πραγματοποιούνται μαθήματα εκμάθησης καλλιέργειας, κεραμικής, χειροτεχνίας και φυσικής δόμησης. Τα μαθήματα αυτά υλοποιούνται τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Οι ντόπιοι συμμετέχουν ενεργά σε αυτές τις διαδικασίες ως εργαζόμενοι στο συγκρότημα. Δημιουργείται έτσι μια σύνδεση και μία "συσχέτιση" του τοπικού πληθυσμού με τους εξωτερικούς επισκέπτες. Τα θεωρητικά μαθήματα γίνονται στις αίθουσες του ισόγειου και του πρώτου ορόφου όπου επιπλέον, μπορούν να φιλοξενηθούν προβολές σε προτζέκτορες κλπ. Όσον αφορά το πρακτικό κομμάτι, αυτό γίνεται στον κήπο που σχεδιάζεται ανάμεσα στα δύο κτήρια, τα εργαστήρια και τους ξενώνες. Ο χώρος αυτός ανήκει στην ευρύτερη έννοια του κτηρίου των εργαστηρίων, ωστόσο το επάνω μέρος είναι ελεύθερο και περιμετρικά σχεδιάζονται πολλά και μεγάλα ανοίγματα για καλύτερη επικοινωνία με το περιβάλλον.

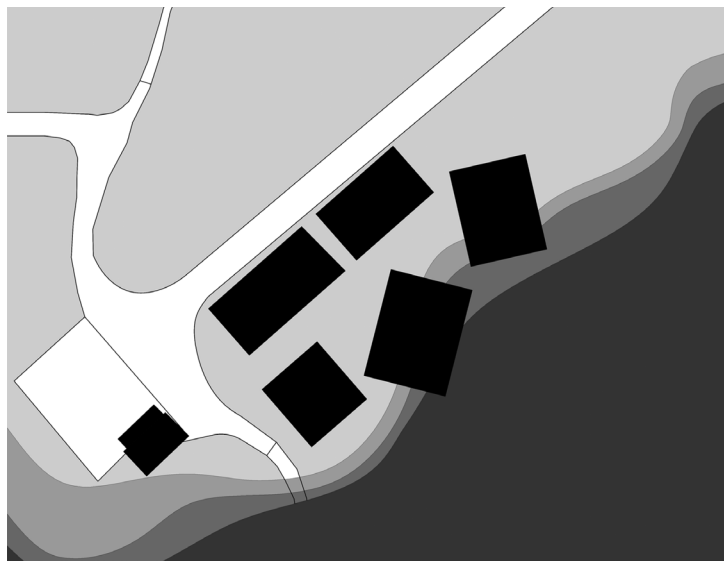
Τέλος, τα δύο κτήρια στη Βόρεια πλευρά είναι οι ξενώνες του συγκροτήματος. Το ένα ανήκει στην αυστηρή γραμμή του δρόμου, ενώ το άλλο υιοθετεί την κλίση του εδάφους. Εκεί φιλοξενούνται επισκέπτες και λειτουργούν ακριβώς όπως τα δωμάτια των διακοπών. Το κτήριο Α διαθέτει 4 δωμάτια, 2 σε κάθε όροφο, ενώ το κτήριο Β, 6 δωμάτια, 3 σε κάθε όροφο. Στο ισόγειο των κτηρίων δημιουργούνται ιδιωτικά μπαλκόνια ανά δωμάτιο όπου διαχωρίζονται μεταξύ τους με ελαφριές κατασκευές. Οι χώροι αυτοί βρίσκονται ανάμεσα στον όγκο και το "κέλυφος" του κτηρίου. Ωστόσο, στον 1ο όροφο, τα ιδιωτικά μπαλκόνια χωνεύονται στον όγκο του κτιρίου. Επιπλέον, σε κάθε ένα από αυτά τα κτήρια υπάρχει ένας χώρος υποδοχής και κοινόχρηστοι χώροι / χώροι αναμονής.

Ο εξωτερική διαμόρφωση υπόκειται σε έναν απλό σχεδιασμό όπου ακολουθείται η τοποθέτηση των όγκων. Στόχος είναι να "ενώνονται" τα κτήρια διευκολύνοντας την πρόσβαση από όλες τις κατευθύνσεις. Από την αρχική τοποθέτηση των όγκων του συγκροτήματος, δημιουργούνται μικρές "πλατείες" στα ενδιάμεσα κενά τους, προσδίδοντας την αίσθηση του χωριού. Στους εξωτερικούς χώρους μπορούν να φιλοξενηθούν εκδηλώσεις κατά τους θερμούς μήνες του έτους.

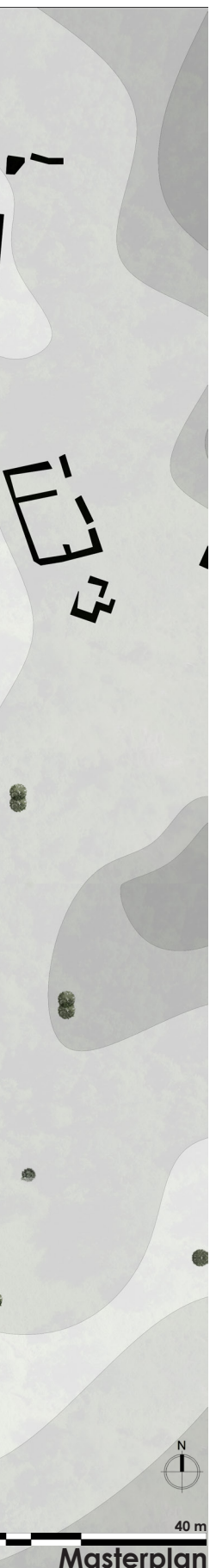
Το κέντρο πολιτισμού έχει ως στόχο να αναδείξει και να υπενθυμίσει την ιστορία και την παράδοση της περιοχής. Οι επισκέπτες έχουν τη δυνατότητα να αλληλεπιδράσουν με τους ντόπιους, μέσω των διαδικασιών που λαμβάνουν χώρα κατά τη λειτουργία του, λειτουργώντας έτσι, ως ένας ζωντανό κύτταρο στον εγκαταλελειμμένο, πλέον, οικισμό. Οι εκδηλώσεις και οι λειτουργίες του project προκαλούν την ενεργητική συμμετοχή των επισκεπτών σε διαδικασίες παραγωγής τροφίμων και εργαστήρια καλλιέργειας και ταυτόχρονα να δώσουν τη δυνατότητα στους κατοίκους της γύρω περιοχής να προωθήσουν τα προϊόντα τους. Δημιουργείται λοιπόν μία αμφίδρομη σχέση μεταξύ των επισκεπτών και των κατοίκων. Και οι δύο πλευρές προσφέρουν και αποκομίζουν σημαντικά οφέλη. Ο σχεδιασμός έγινε με σεβασμό στην παλιά ρυμοτομία του χωριού και τις χαράξεις των δρόμων και εντάσσεται πλήρως στο περιβάλλον του αποφεύγοντας να αποτελέσει ξένο σώμα σε ένα ήδη υπάρχον δίκτυο δρόμων και οικοδομικών τετραγώνων. Αποτελείται από ένα συγκρότημα πέντε κτιρίων που παρέχουν ξεχωριστές λειτουργίες, ωστόσο οι διαδικασίες που εμπλέκονται σε αυτά τα κάνουν να αλληλοσυμπληρώνονται. Η διάταξή τους ακολουθεί τις χαράξεις του εδάφους στο οικόπεδο. Τα δύο κτίρια στα ΒΔ ακολουθούν την αυστηρή γραμμή του δρόμου δημιουργώντας ένα όριο σε εκείνη την πλευρά. Τα άλλα τρία κτίρια προσαρμόζονται στις κλίσεις του εδάφους απ' όπου προκύπτουν μικρές 'πλατείες' ανάμεσά τους. Το ίδιο το οικόπεδο και η θέση των κτιρίων προσφέρουν θέα στην εκκλησία του Αγίου Ιωάννη, που βρίσκεται στην κορυφή του λόφου.

Διαγραμματική τοποθέτηση κτιριακών όγκων

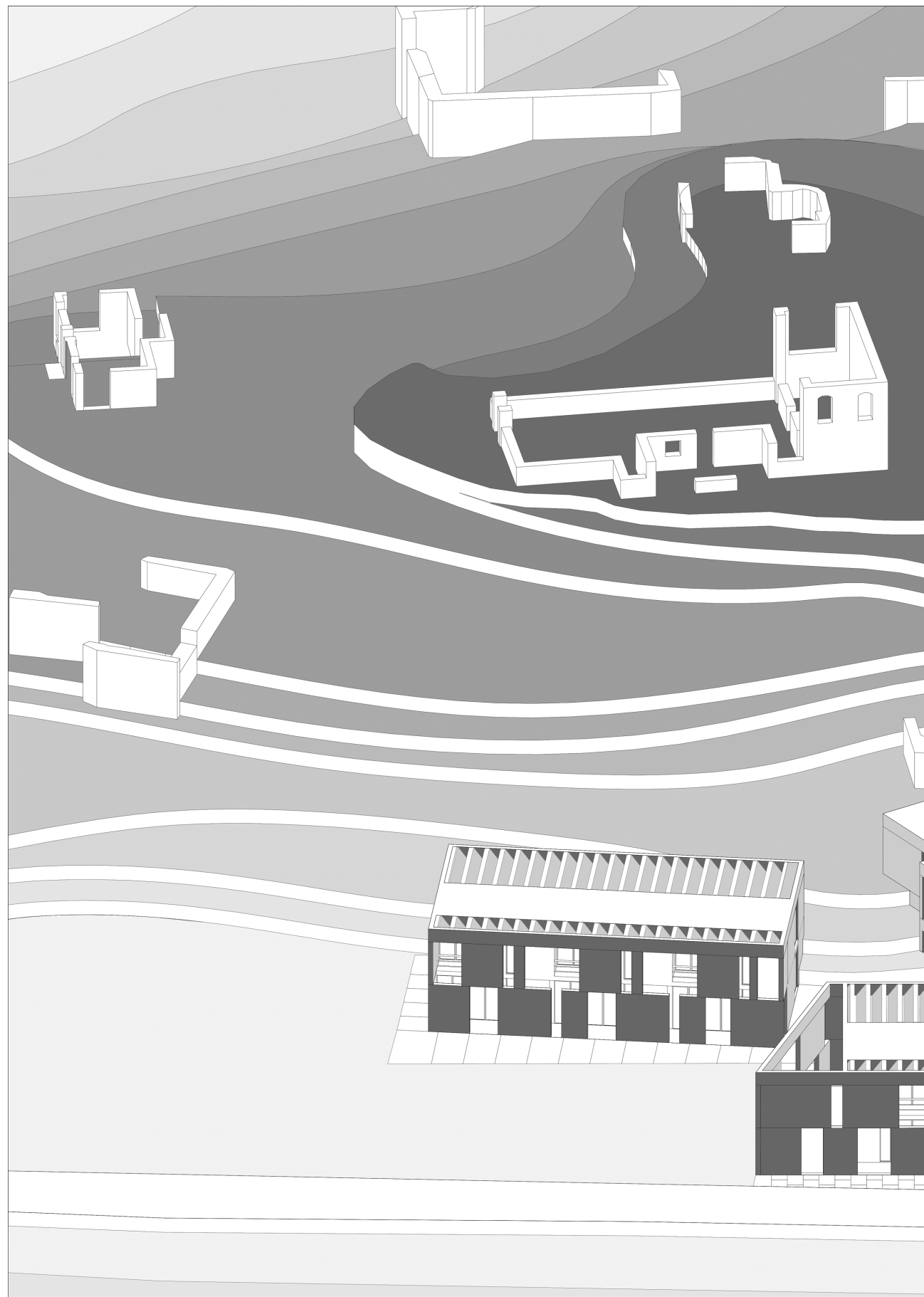

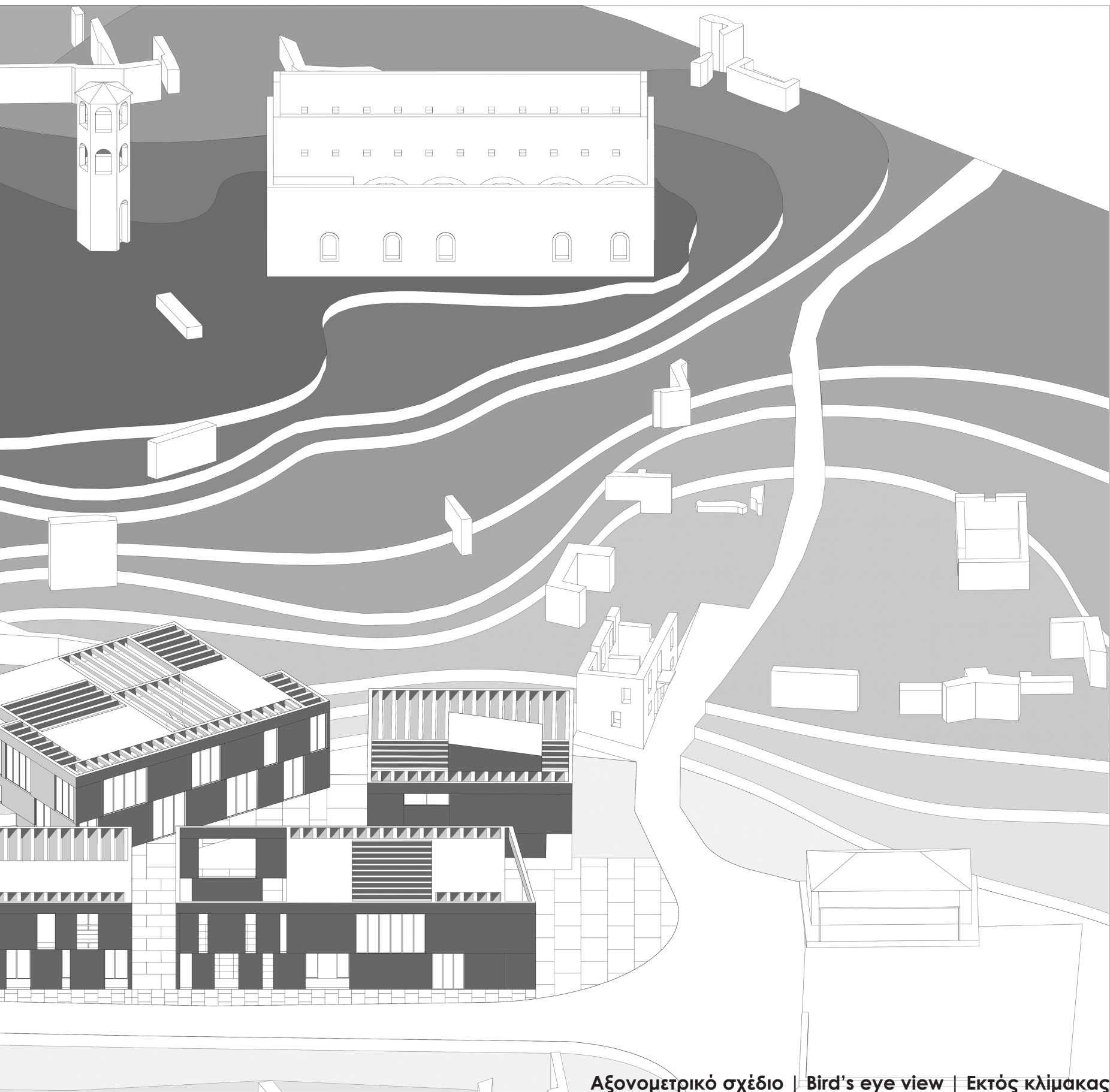
Άποψη εκκλησίας Αγίου Ιωάννη Προδρόμου

Masterplan

Η κυβιστική μορφή των όγκων αποτελεί μια αναφορά στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική της περιοχής. Οι γήινοι τόνοι, τα φυσικά υλικά και το μέσο ύψος των 7.20 μέτρων εντάσσει το συγκρότημα στο περιβάλλον του. Τα μεγάλα ανοίγματα στην άνοψη όλων των κτιρίων αποτελούν άλλη μια αναφορά στη σημερινή κατάσταση στην περιοχή. Με την εγκατάλειψη του οικισμού, οι κάτοικοι πήραν μαζί τους τις στέγες των σπιτιών, προκειμένου να τις χρησιμοποιήσουν για οικοδομικά υλικά στη νέα τοποθεσία. Για αυτό το λόγο σήμερα υπάρχουν μόνο τα πέτρινα κελύφη των κτιρίων.

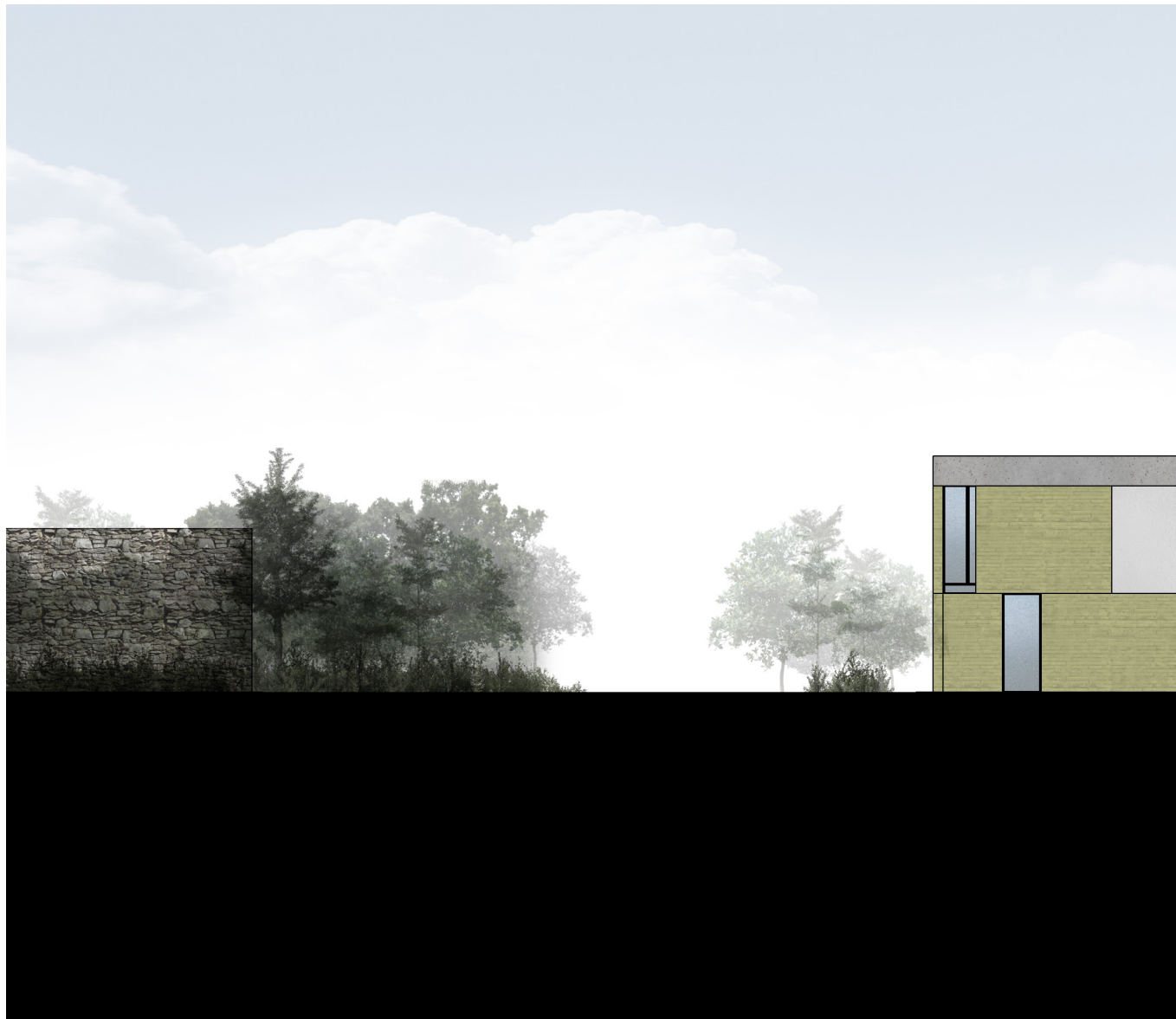

0 7.50 m

ΒΔ Όψη

0 7.50 m
ΒΔ Όψη

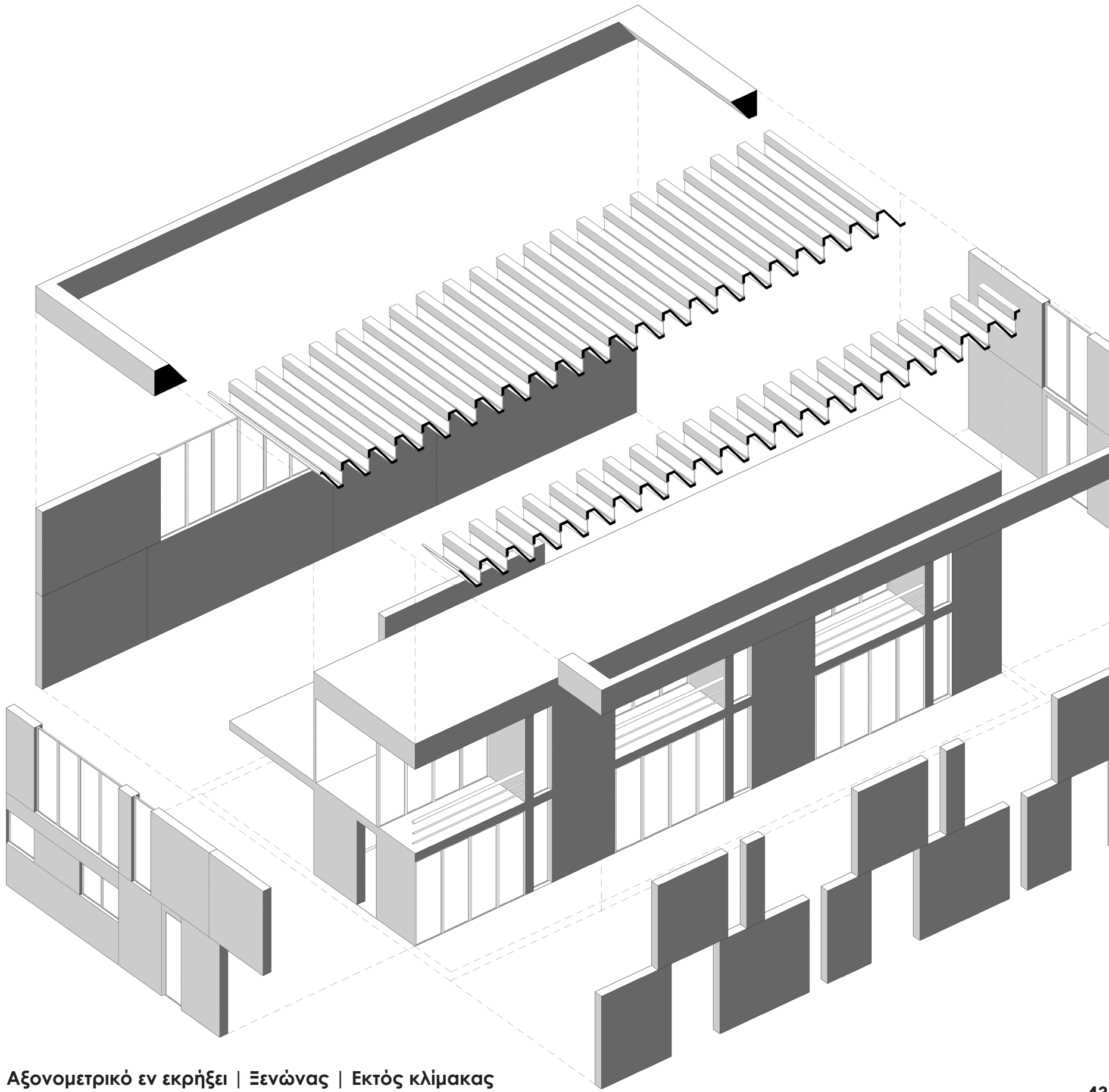
Υπόμνημα

- 1** Είσοδος στο συγκρότημα
- 2** Πλατεία
- 3** Χώρος υποδοχής
- 4** Υπνοδωμάτιο
- 5** Βεστιάριο
- 6** Εργαστήριο / Θεωρητική εκπαίδευση
- 7** Κήπος / Πρακτική εκπαίδευση
- 8** Εκθεσιακός χώρος
- 9** WC
- 10** Υποστηρικτικοί / βοηθητικοί χώροι
- 11** Κατάστημα τοπικών προϊόντων
- 12** Κουζίνα

Υπόμνημα

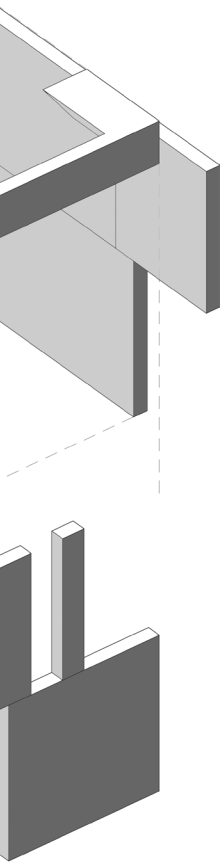
Εστιατόριο	1
Εργαστήριο / Θεωρητική εκπαίδευση	2
Χώρος για τα παιδιά	3
Υπνοδωμάτιο	4

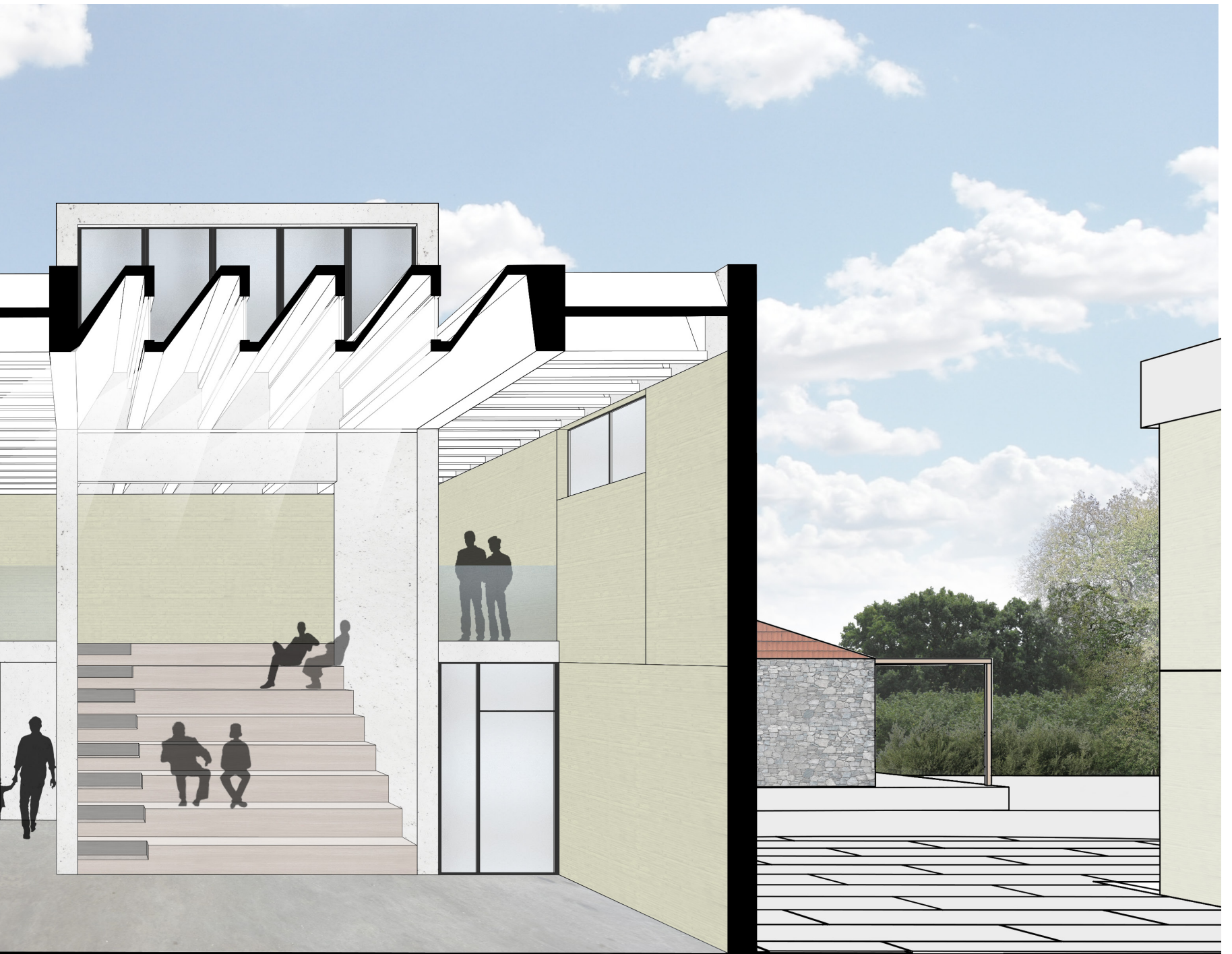

Αξονομετρικό εν εκρήξει | Ξενώνας | Εκτός κλίμακας

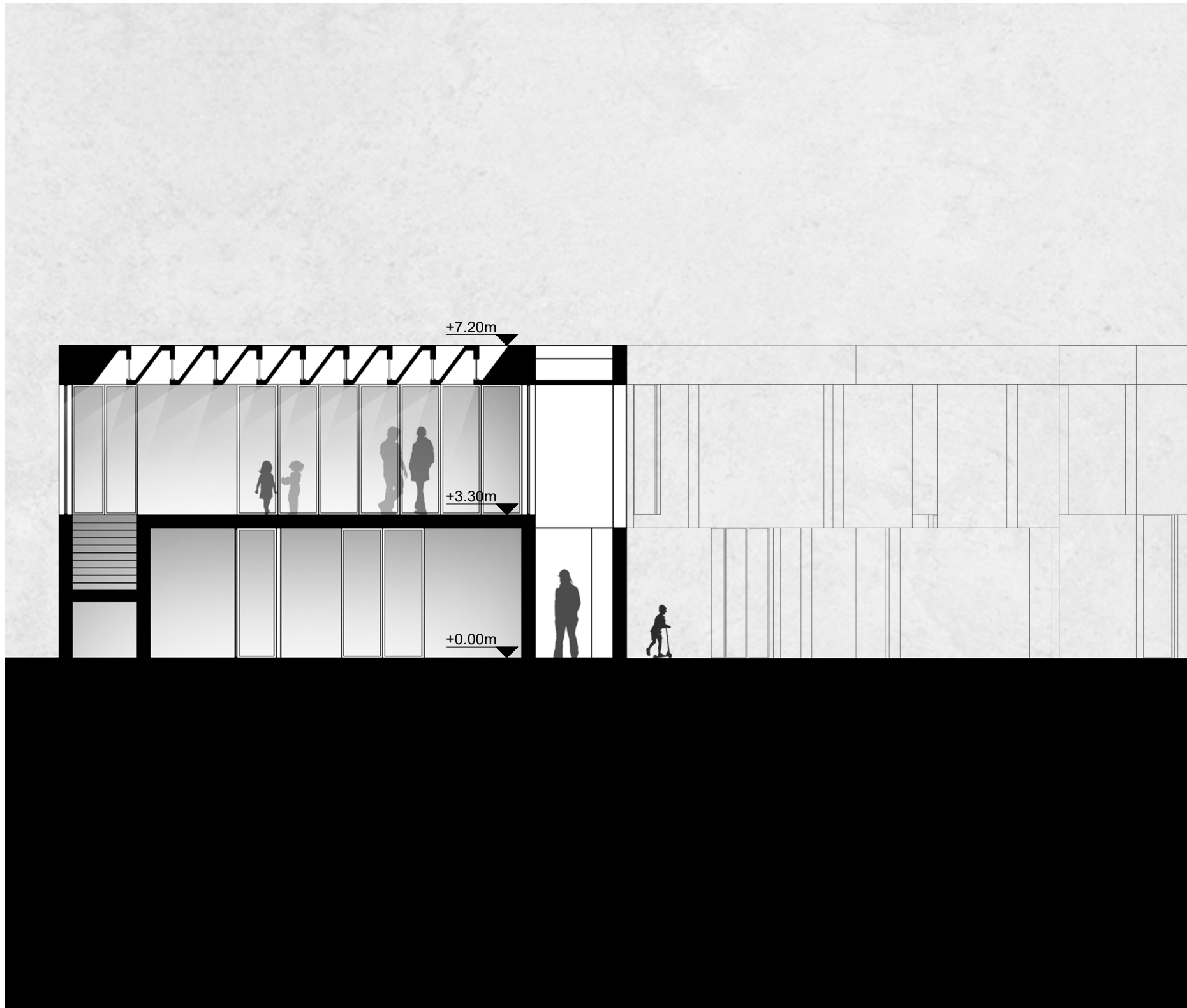
Η κτιριακή δομή του project αποτελείται από τέσσερα βασικά δομικά στοιχεία. Αρχικά, είναι ο κύριος όγκος του κτιρίου, όπου σχεδιάζεται με οπλισμένο σκυρόδεμα και επίχρισμα λευκού σοβά. Εξωτερικά τοποθετούνται πανέλα κατασκευασμένα από σκυρόδεμα, το οποίο αναμειγνύεται με χρώμα τσιμέντου σε σκόνη, στην απόχρωση της ώχρας. Το οπτικό αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας τοποθετεί το έργο στο περιβάλλον του, με σεβασμό, προσαρμόζοντάς το σε αυτό, αναφορικά με την χρωματική παλέτα. Στον οικισμό, πλέον, παρατηρεί κανείς μόνο τα κελύφη των πετρόκτιστων κτιρίων που ξεπροβάλλουν από το φυσικό περιβάλλον. Η πέτρα κυριαρχεί στο τοπίο, μαζί με τη φύση, ενώ κάτω από το φως του ήλιου αναδεικνύεται η υφή της και τα χρώματά της σε ένα φάσμα μεταξύ κίτρινου, μπεζ και ώχρας. Τα πανέλα ουσιαστικά 'αγκαλιάζουν' τον λευκό όγκο με τις καθαρές γεωμετρίες δημιουργώντας μία χρωματική αντίθεση μεταξύ του απόλυτου λευκού του εσωτερικού και της ώχρας εξωτερικά. Στη συνέχεια, τα περιμετρικά δοκάρια, κατασκευασμένα και αυτά από σκυρόδεμα, 'δένουν' την κατασκευή, καθώς ενώνουν τα πανέλα με τον κύριο όγκο. Τέλος, στα μεγάλα ανοίγματα στο επάνω τμήμα των κτιρίων, τα οποία αποτελούν αναφορά στη σημερινή κατάσταση του οικισμού, τοποθετείται σύστημα σκίασης με γυαλί. Επιτρέπει στο φυσικό φως να εισέλθει στο εσωτερικό των κτιρίων, χωρίς ωστόσο να προκαλεί προβλήματα θάμβωσης και αύξησης της θερμοκρασίας κατά τους θερμούς μήνες του έτους.

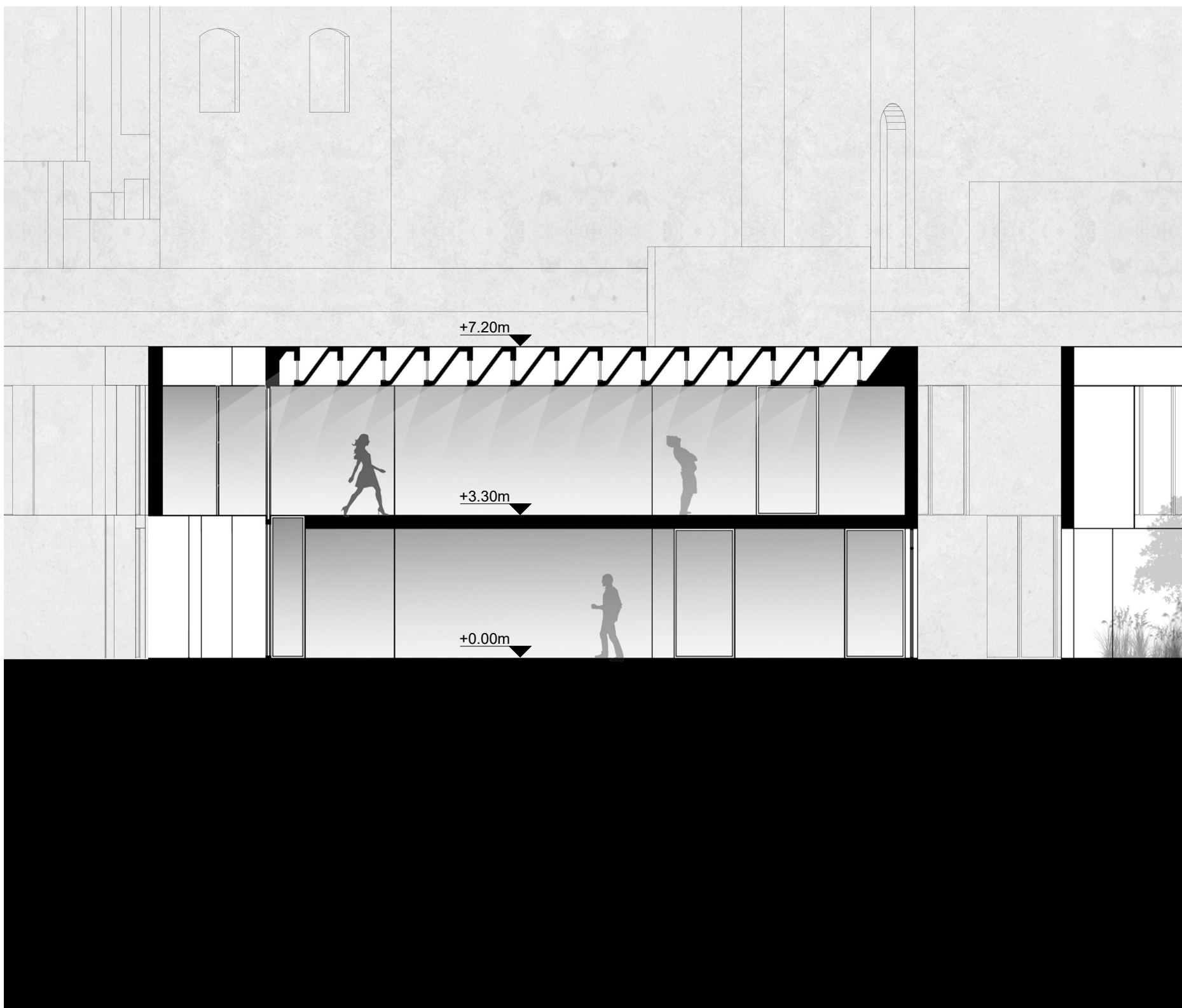

Τομές

Τομή C-C' | Εργαστήρια και Τραπεζαρία - Χώρος πώλησης προϊόντων

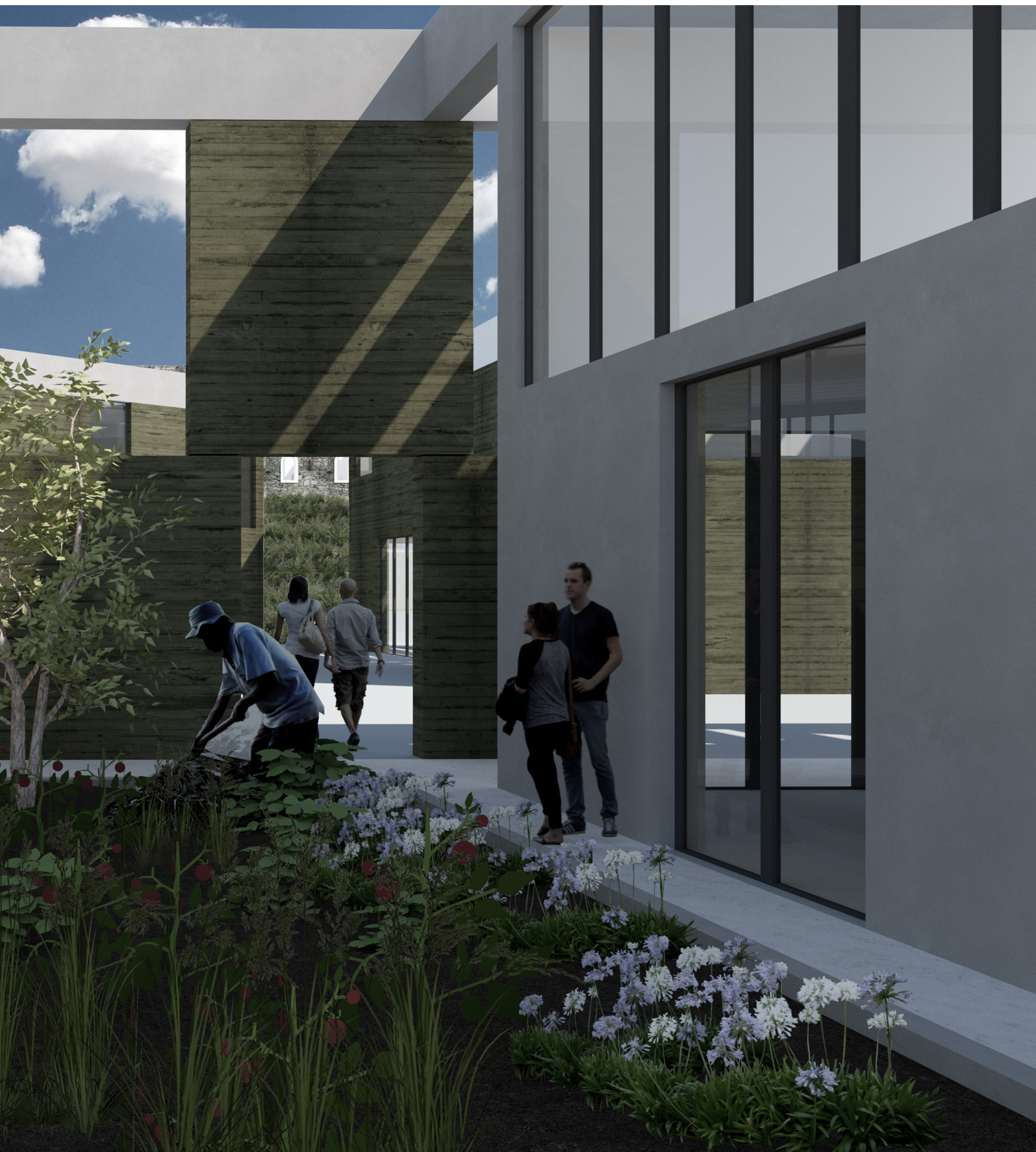
+7.20m

+3.30m

+0.00m

0 4.50 m

Φωτορεαλιστικό | Κήπος, χώρος εργαστηρίων

+9.50m

+7.20m

+3.30m

+0.00m

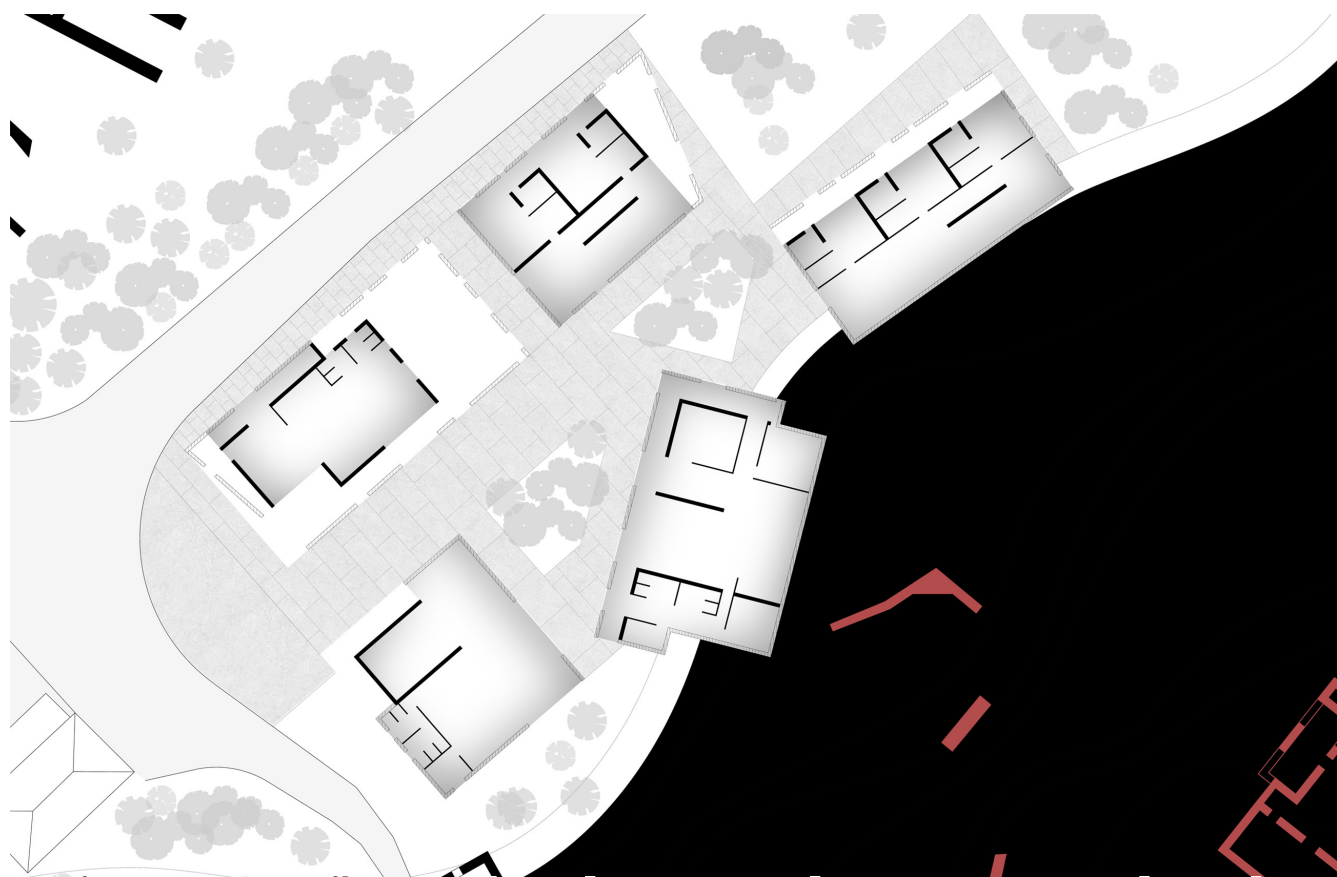
0 4.50 m

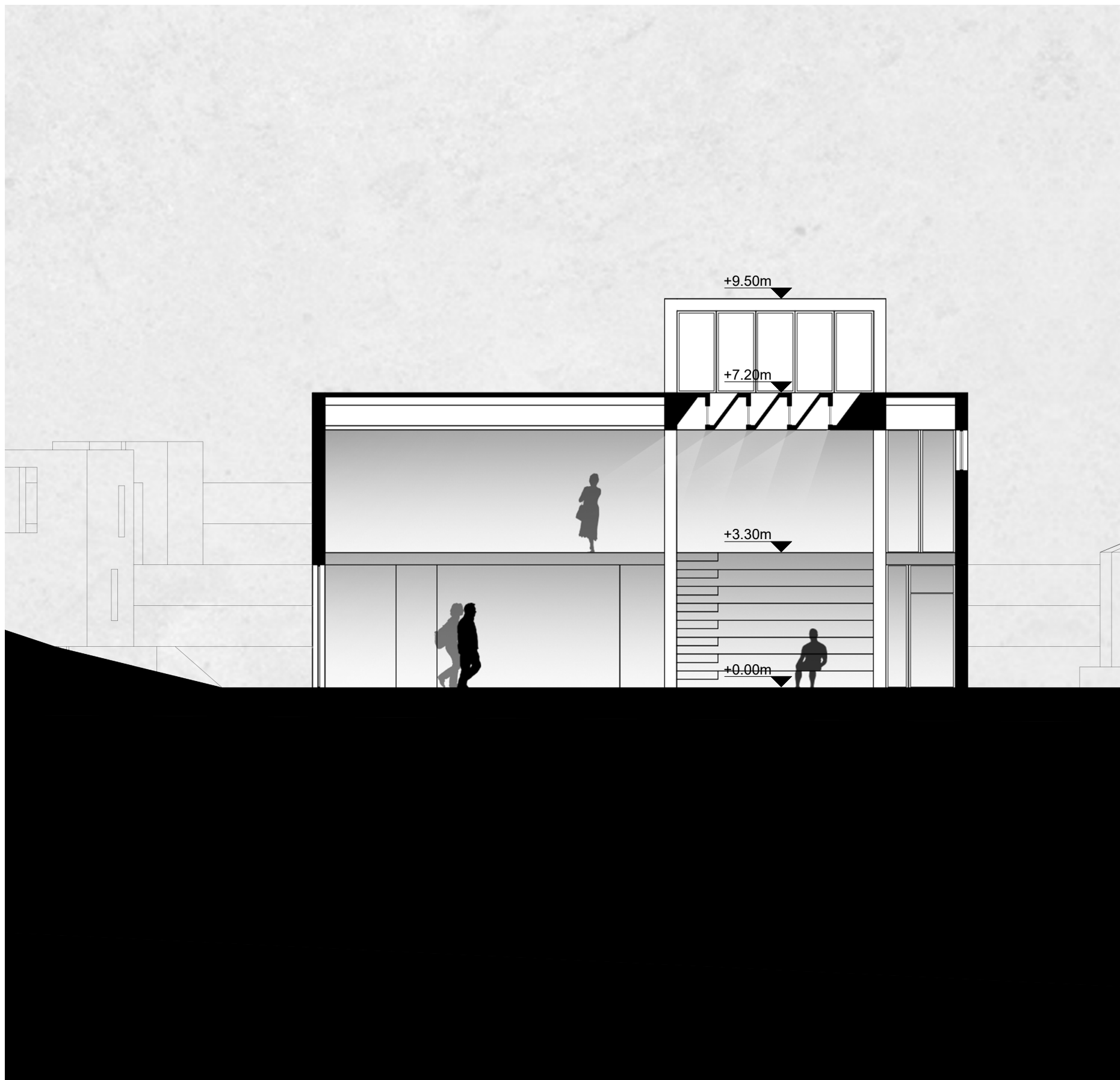
Τομή D-D' | Ξενώνες

Διάταξη όγκων και πανέλων | Διαγραμματική απεικόνιση

Διάταξη όγκων και πανέλων | Διαγραμματική απεικόνιση

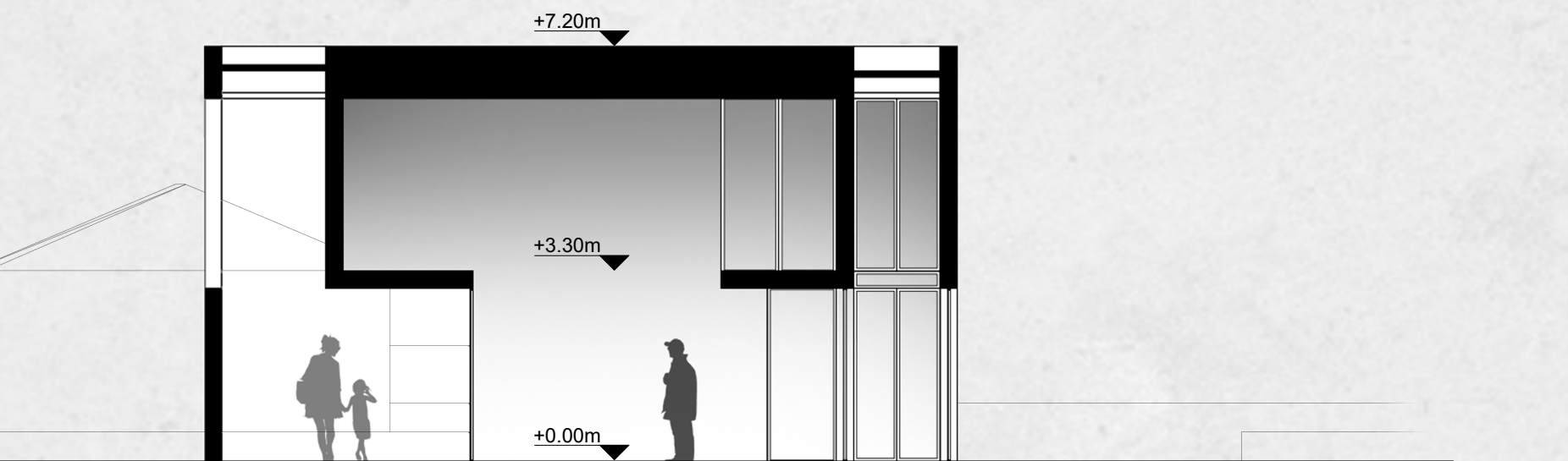
+9.50m

+7.20m

+3.30m

+0.00m

0 4.50 m

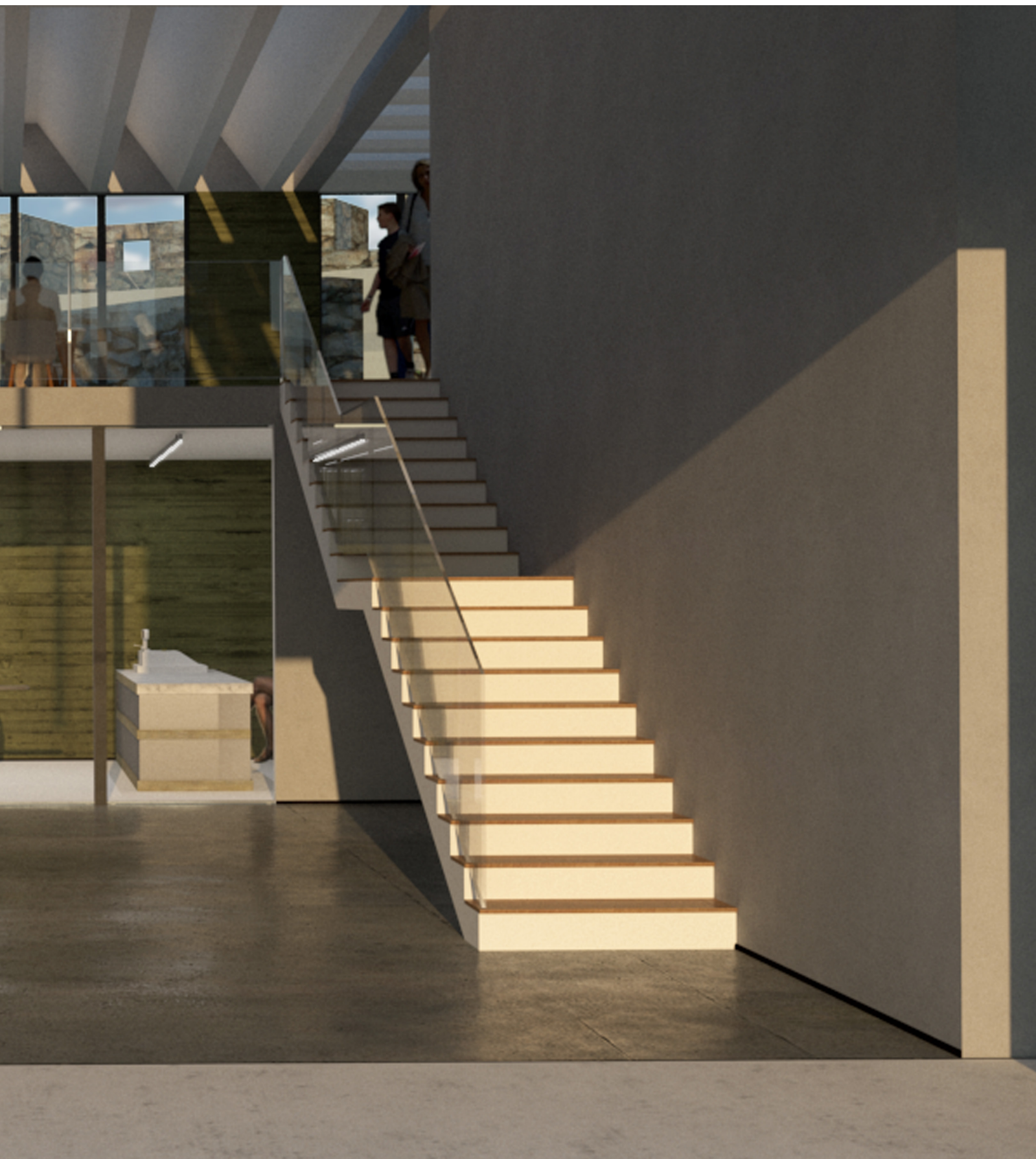
Φωτορεαλιστικό | Χώρος εκδηλώσεων - χώρος για τα παιδιά

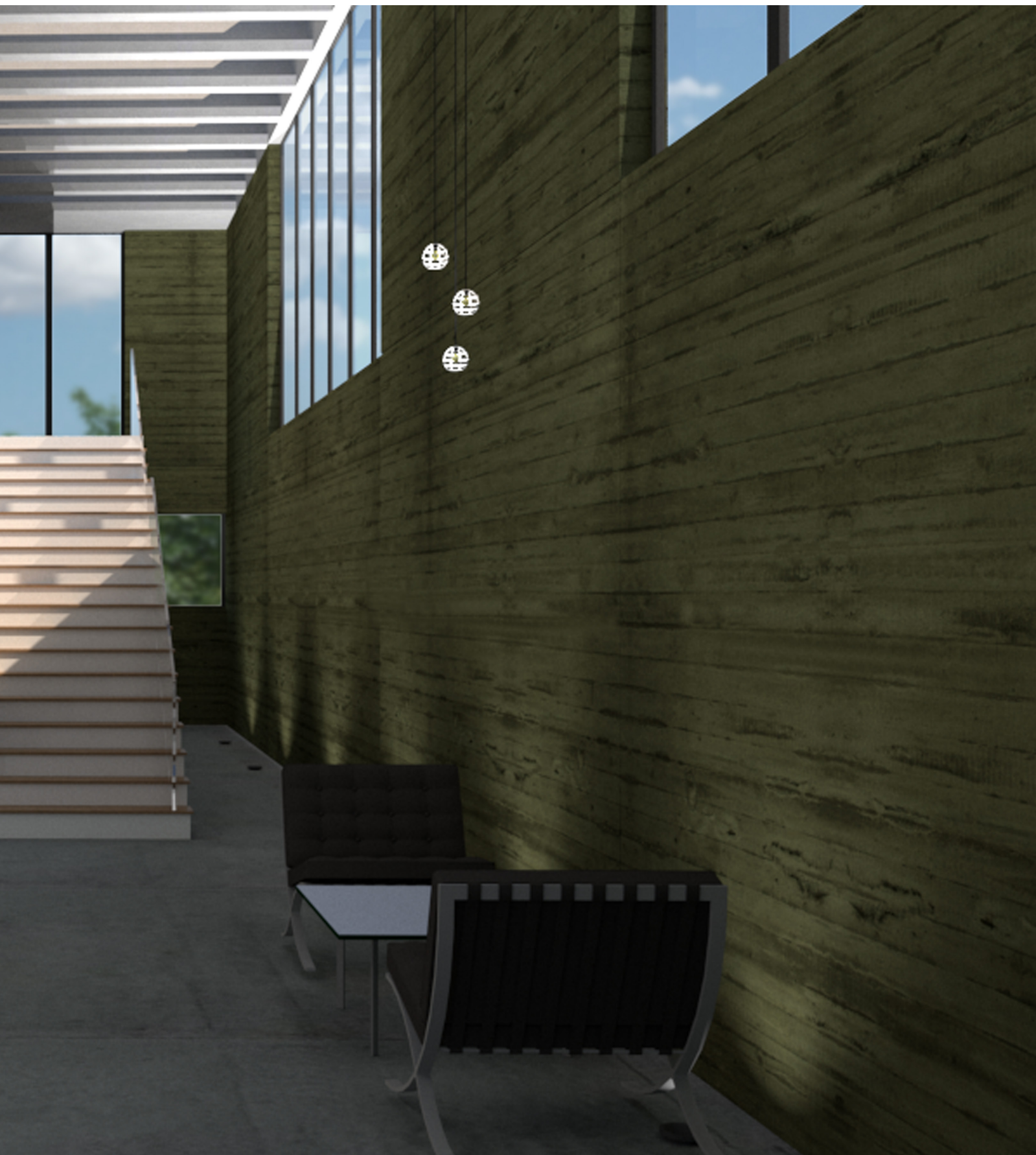
Φωτορεαλιστικό | Χώρος εκδηλώσεων

Φωτορεαλιστικό | Εστιατόριο - Τραπεζαρία - Χώρος πώλησης προϊόντων

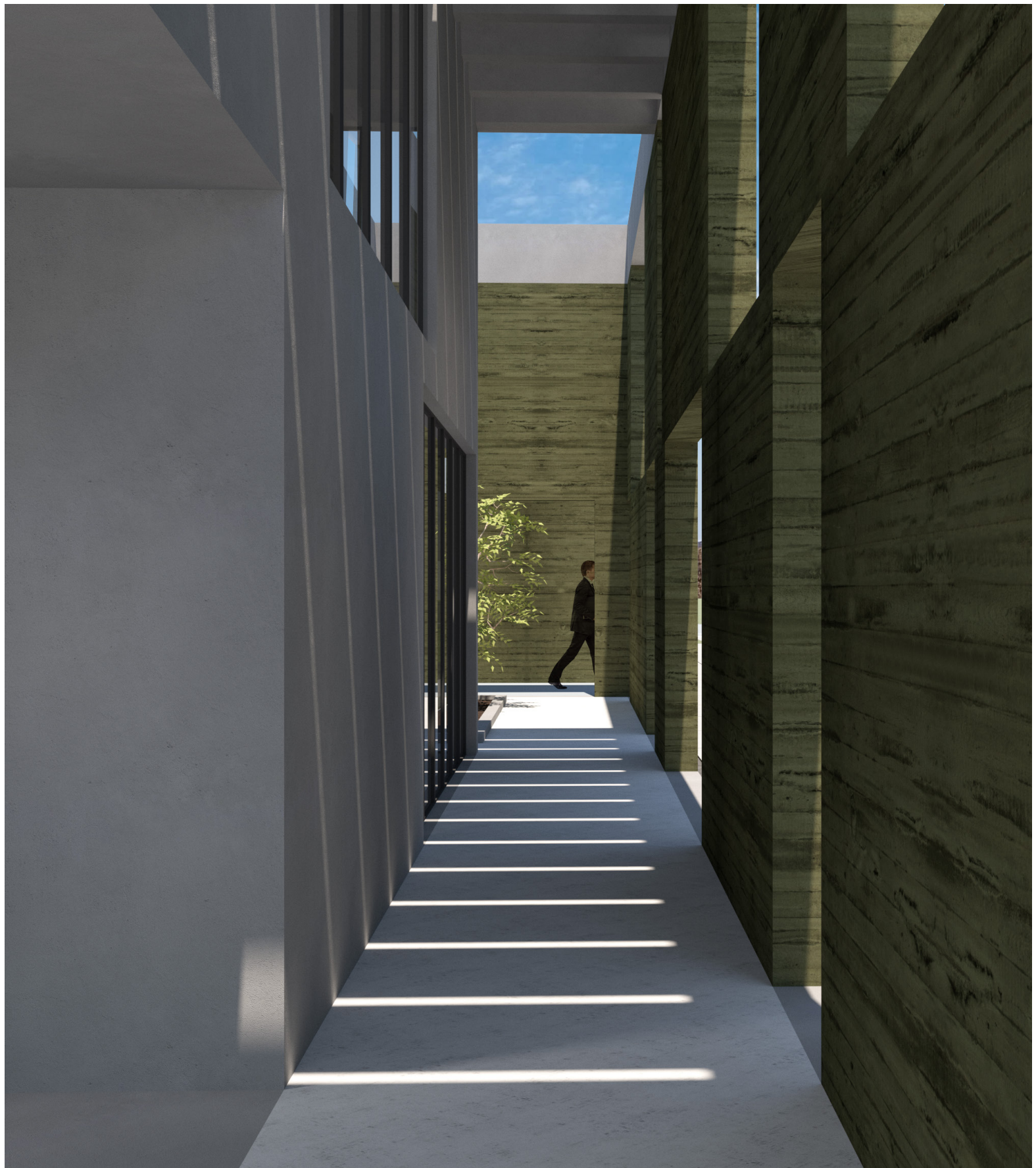

Φωτορεαλιστικό | Πλατεία

Βιβλιογραφία

- Άννα Γιαλούρη, Οι εκκλησίες του Παλαιού Πλάτανου Αλμυρού
https://www.academia.edu/542670/Εκκλησίες_Παλαιού_Πλατάνου_Αλμυρού
- Δ. Α. Παπαγιαννίσης, Πλάτανος. Ένα ηρωικό και πολύπαθο χωριό, Αθήνα 1998
- Ν. Ι. Γιαννόπουλος, Φθιωτικά, Αθήνα 1891
- R.Reinders, New Alos, a Hellenistic Town in Thessalia (Greece), Utrecht 1988
- J.Koder-F.Hild, Tabula Imperii Byzantini. Hellas und Thessalia ,Wien 1976, σ. 170-171 (λ. Halmyros)
- Γ. Ι. Στουρνάρας, Τα χωριά της επαρχίας Αλμυρού: προσεγγίσεις στην οργάνωση του χώρου κατά την όψιμη οθωμανική περίοδο
- Κ. Χ. Καραγκούνης, Ένα μουσικό στιχηράρι του ΙΗ' αιώνας από την Ιερά Μονή Παναγίας Ξενιάς Αλμυρού
- Β. Κοντονάτσιος, Η περιοχή του Αλμυρού στην Τουρκοκρατία, Αχαιοφθιωτικά Β'
- Β. Κ. Σπανός, Ιδιοκτησίες της Μονής Δουσίκου στον Πλάτανο Αλμυρού (τέσσερα έγγραφα των ετών 1814- 1815), Αχαιοφθιωτικά Γ'
- Barasch, D., n.d. Ruin And Redemption In Architecture.

ευχαριστώ